

FOAIE ILUSTRATĂ PENTRU FAMILIE
APARE DE DOUĂ ORI PE LUNĂ

FAMILIA LUÎ MIHAIÛ-VITEAZUL

Cititorii noștri își vor mai fi aducând fără îndoială aminte de o scurtă notiță publicată între «varietățile» din numărul V al «*Vetrei*» despre Doamna Stanca, soția lui MihaiÛ-Vodă Viteazul.

care rezultă, că Doamna Stanca era româncă și moștenise de la părinții ei moșia Măgurele de lângă București, care a trecut în urmă la nepoata ei, Elena Domnița, fiica lui Nicolae-Vodă Pătrașcu.

Șoseaua

De oare-ce în acea notiță se admitea, că Doamna Stanca a fost rudă apropiată, fie nepoată, fie chiar fiică a cunoscutului Mare Ban Iane Cantacuzino, decî de origine greacă, s'aŭ publicat în coloanele «*Timpului*» câte-va documente păstrate în Arhivele Statului, din

Urmărind cestiunea mai departe, d-l August Pessiakov din Craiova, arată 'n o scurtă dare de seamă, publicată în numărul de la 1/18 MaiÛ al «*Timpului*», pe baza unor documente păstrate 'n Arhiva Episcopiei de Rîmnic, că Doamna Stanca a fost fiica lui Radu Logofetul

din Drăgoiești, ucis de Alexandru-Vodă Mihnea, și a Jupâniței Neacșei, a avut frate pe Dragomir și fusese măritată în prima căsătorie cu Dumitru Banul din Vălcănești.

După ce le-a constatat aceste, d-l Pesiakov adaugă: «s'a adevărit o-dată mai mult, că Pătrașcu-Vodă, fiul lui Mihaiu-Viteazul, a avut o fată, Elena, crescută în pribegia părintelui său prin Germania, și că, prin urmare, acest Pătrașcu-Vodă n'a fost rob de Tătari».

Adevărul este, că Nicolae-Vodă Pătrașcu, feciorul lui Mihaiu-Vodă, a luat, la Viena, în căsătorie pe verișoara-sa Ana Domnița, fiica lui Radu-Vodă Șerban, și că din căsătoria aceasta s'a născut mai mulți copii, dintre care au rămas în viață doi, Ilinca și Mihaiu-Vodă Pătrașcu, moștenitorul presumpțiv al lui Mateiu-Vodă Basarab.

Cititorii și mai ales cititoarele «*Vetrez*» se vor bucura, așa cred, dacă le voi spune, ce se știe astăzi despre acești nepoți ai Doamnei Stanca.

N'am să fac un studiu istoric, ci voi înșira ca într-o poveste fapte adevărate prin documente istorice și, după simțământul meu, foarte interesante.

I

În Octombrie 1599 Mihaiu-Vodă a intrat în Ardeal în urma înțelegerii luate cu Curtea din Viena, care însărcinase pe Generalul Gheorghe Basta să intre și el cu oștirea comandată de dânsul și să strîntoreze pe Andreiu Báthory despre apus.

Acest Gheorghe Basta era un așa numit condottiere, o căpetenie de oaste, care-și punea spada în serviciul celui ce-l plătia. După obiceiurile timpului de atunci Principii se puneau, când aveau trebuință de oaste, în înțelegere cu asemenea condottieri, care aduceau mercenari și-i țineau în socoteala lor și primiau în timpul războiului subvențiuni, iar după război erau răsplătiți potrivit cu succesele dobândite. Condottierele nu era deci general în înțelesul ce i se dă azi cuvântului, ci un fel de antreprenor în afaceri de război. De oare-ce mercenarii trăiau în socoteala lui, el îi lăsa bucuros să prade ținuturile, prin care trecea cu dânsii, și era interesat să câștige bătălii, pentru ca să poată despuia pe cei învinși și să aibă drept la răsplată.

Gheorghe Basta, un Italian, intrase în serviciul lui Filip II, unchiul lui Rudolf II, și venise în aceste părți în fruntea unei cete de mercenari valoni adunați din Țările de Jos, cu care rămăsese apoi în serviciul lui Rudolf II. El era om ambițios și pătimaș, dar vestit pe acele timpuri ca bun căpitan, și nu unul dintre oștenii de frunte și-a început cariera militară sub comanda lui, între alții și Wallenstein, marele condottiere al războiului de trei-deci de ani. El venia dar și putea să vie cu mari iluzii în Ardeal.

Pe când însă oștirea lui, trăind din pradă, înainta foarte încet despre Sătmar, Muntenii au intrat năprasnic pe la Buzău și pe la Turnu-Roșu. Cardinalul Báthory a grăbit dar spre valea Oltului cu oștirea ce

putuse aduna în pripă și a fost învins la Șelimbăr, lângă Sibiu.

Basta se afla abia pe la Tășnad, când i-a venit știrea, că Andreiu Báthory a fost ucis pe când fugea spre Moldova, iar Mihaiu-Vodă a intrat în Alba-Iulia și a luat stăpânirea Ardealului.

Acest succes neașteptat al unei căpetenii de oaste până atunci puțin cunoscute era o grea lovitură pentru vestitul Basta, care nu mai avea acum ce să caute în Ardeal.

În adevăr însă războiul nu era decât început.

Cardinalul Andreiu Báthory a fost numai agentul nobilimii ungare, care era încă în picioare și lucra din răpuzeri și cu toate mijloacele, ca să scape de sub stăpânirea Împăratului Roman, în numele căruia îi cerea Mihaiu-Vodă supunere.

Știind că singur Mihaiu-Vodă poate să susțină stăpânirea aceasta, nobilii își dau, înainte de toate, silința să-l răpună pe el.

Unii dintre dânsii se pun în înțelegere cu Ieremie-Vodă din Moldova, cu Ian Zamoischi, Cancelarul Poloniei, și cu Sigismund Báthory, care se afla în Polonia. Alții umblă să ridice asupra lui Mihaiu-Vodă pe Pașa de Buda, pe cel de Timișoara și pe boierii din Muntenia. Iar alții fac la curtea din Viena declarațiuni de lealitate și-și dau silința să slăbească legăturile de încredere între Împăratul și Mihaiu-Vodă.

În același timp ei exagerează nemulțumirea ce se produsese în populațiune din cauza pustiirilor făcute de mercenari.

În fața acestei situațiuni Mihaiu-Vodă ia hotărîrea de a păstra el însuși, ca locțiitor al Împăratului Roman, pe timpul războiului stăpânirea Ardealului, iar în Muntenia lasă pe fiul său Nicolae ca locțiitor al său. El trimite apoi la Împăratul o solie, prin care cere să i se trimită comisari împărătești, ca să le predea țara, pe care pentru Împăratul a luat-o; câștigă în partea sa pe Sécui, pe Sași și pe mai mulți dintre nobilii ungari, împarte donațiuni între boierii săi și ține oștirea sa, compusă și ea mai ales din mercenari, Sârbii, Cazaci, Secui și Unguri, în cea mai aspră disciplină, de și nu primise încă subvențiunea ce-i fusese asigurată din partea Curții din Viena, iar la Alba-Iulia găsise visteria, ca de obicei, deșertă.

În vremea aceasta Basta se oprise la Tășnad, de unde ocupa cetăți și castele și prada ca un cuceritor în țară cucerită. El nu va fi putut fără îndoială să facă alt-fel: așa era obiceiul timpului, așa erau deprinși mercenarii lui. Nu e cu toate aceste mai puțin adevărat, că nobilimea profita, ca să facă urgentă stăpânirea împărătească.

La 11 Noembrie 1599 Mihaiu-Vodă îi adresează dar din Alba-Iulia o scrisoare, în care-i țice:

«*Mihail, Voivodul Valachiei Transalpine, consiliarul și locțiitorul în Transilvania al Majestății Sale cesaree și regie sacratisime și căpitanul suprem al oștirilor aceleiași Majestăți în Transilvania și în ținuturile și părțile ei supuse, etc.*».

«Spectabile și magnifice Domnule, amice nouă prețuite, am înțeles, că Domnia-Voastră magnifică a intrat cu oștirile Maiestății Sale și acum pradă aceste ținuturi ale Maiestății Sale, ocupând cetăți și castele. După-ce Maiestatea Sa divină a dăruit Maiestății Sale această provincie și noi ne-am constituit în acest loc, nu se cuvine, ca regiunea aceasta să fie pustiită, ci, după putință, mai virtos apărată, știind ce fel de instrucțiuni avem de la Maiestatea Sa, ceea-ce veți fi înțelegând și Domnia-Voastră magnifică. Ajutorul magnificenței Voastre nu se mai cere acum, dacă nu ați venit atunci, când vi se cerea. De aceea Vă rog prietenește pe magnificența Voastră să scoateți oștirile aceste, ca să nu mai asuprească aceste ținuturi ale Maiestății Sale...» (Docum. privitoare la Istoria Românilor, culese de E. Hurmuzachi, Vol. III, pag. 351).

Basta, jignit și altfel în amorul lui propriu, nu numai că nu se retrage, dar se pune tot-odată în legătură cu aceia dintre nobilii ungari, care simulau lealitate față cu Impăratul și lucrează atât direct, cât și indirect, ca să discrediteze pe Mihai-Vodă la Curtea din Viena. Ast-fel încă la 16 Noemvrie un alt Italian, Paulo Giorgio Ragreseo, dăce într'un raport adresat din Alba-Iulia Impăratului, că nu mai încapă nici o îndoială, că Mihai-Vodă vrea să păstreze Ardealul pentru sine, deși e urit atât de Sași și Unguri, cât și de Români, și ast-fel trebuie neapărat să între trupele împărătești din Ungaria de nord și să-l alunge. Tot în acela-și înțeles stăruia și Basta d'împreună cu cei de un gând cu dânsul.

Știindu-se încungurât de dușmani, Mihai-Vodă stăruie să i se trimită cât mai curând subvențiunea, trimite pe mai mulți dintre căpitani săi să i adune mercenari și ocupă punctele mai însemnate de la hotarele Ardealului, Deva, Beiușul, Chioarul și altele: toate aceste sunt pentru dușmanii lui dovedii, că vrea să păstreze Ardealul pentru sine. Mai mult: oștenii lui erau ținuți să plătească până la cea din urmă para («voll zahlen») tot ceea ce lua de la supuși, lucru de necredut pe acele timpuri, pe care Basta nu putea să i-l ierte.

În Ianuarie 1600 relațiunile dintre Mihai-Vodă și Basta erau dar atât de încordate, în cât Comisarul David Ungnad roagă într'un raport de la 9 Ianuarie pe Impăratul să intervină, pentru ca nu cum-va Basta să provoace vre-un conflict inoportun.

Conflictul nici nu se produce deocamdată.

Primăvara însă dușmanii lui Mihai-Vodă se ridică din toate părțile și Nicolae, amenințat de Turci, de Ieremia-Vodă Movilă și de o parte a boerimii, numai cu anevoe se mai susține în Muntenia. Mihai-Vodă ia deci hotărârea de a porni asupra lui Ieremia-Vodă, pentru ca să-l alunge din Moldova și ast-fel să spargă cercul, de care era strins, și să aibă tot-o-dată comunicațiune liberă cu Cazacii și cu Tătarii, pe care îi câștigase în partea sa.

La 4 Mai el emite din lagărul de la Brețcu un decret, prin care numește pentru timpul cât va sta în Moldova pe Banul Mihalcea locțiitor al său, apoi trece hotarele, și la 16 Mai vestește din Suceava pe Comi-

sarii împărătești, că a alungat pe Ieremia-Vodă în Polonia.

Acest nou succes îi înțește cu atât mai virtos pe dușmanii lui. Turcii și Polonii își iuțesc pregătirile de război, iar Basta se unește cu nobilimea, care adună oaste și bani, pentru-ca să asigureze țara, precum se dăcea, pentru Impăratul.

Primind știri neliniștitoare din Ardeal, Mihai-Vodă pune trebile Moldovei în bună rânduială, apoi se întoarce pe la începutul lunii Iulie în Ardeal.

Privirile lui erau îndreptate în afară spre Polonia, unde Cancelarul Ian Zamoischi aduna oaste, ca să-l aducă pe Ieremie-Vodă iar în Moldova, și spre Turcii, care înaintau atât spre Muntenia, cât și spre Ardeal. Ast-fel nu-și dădea, precum se vede, seamă despre cele ce se pregăteau în lăuntrul Ardealului, și la 2 August el îi adresează generalului Basta o scrisoare, prin care-l chiamă să vie cu oștirile lui la Tășnad, și să stea în toată clipa gata, puindu-i cu toată serioșitatea în vedere să lase cunctațiunea de odinioară la o parte și să vină iute, când va fi chemat.

La 15 August el vestește pe Basta, că Polonezii au pornit spre Moldova și-l chiamă să vie fără de întârziere.

Basta nu vine, dar Mihai-Vodă primește primele știri despre uneltirile acum fățișe ale nobilimii, care trag în partea lor pe Moise Székely dîmpreună cu mulți alții dintre căpeteniile oștirii sale, cumpără o parte din lefegii, care de mult nu-și primiseră lefurile, îi adimesc pe Sécui și-l proclamă pe Basta guvernator împărătesc al Ardealului.

În primele zile al lunii Septemvrie oștirile nobilimii se adună și se întînesc cu ale lui Basta la Turda, și la 7 Septembrie staturile Ardealului declară supunere și credință neclintită față cu Impăratul, ear comisarii împărătești primesc această declarațiune cu toată încrederea și declară din partea lor, că Basta va drege tot ceea ce a stricat Mihai-Vodă.

Nu se poate înfățișa în câte-va trăsături de condeiu strimtorarea, în care se afla acum Mihai-Vodă.

Cancelarul Ian Zamoischi, Ieremie-Vodă și Sigismund Báthory intraseră în Moldova și înaintau spre Muntenia ca să ridice în scaun pe Simeon, fratele lui Ieremie.

O parte din boierii munteni se unise cu Turcii, care trecuseră la Giurgiu, și familia lui Mihai-Vodă e nevoită să se retragă la Făgăraș cu puținele averi, pe care le putuse scăpa.

Turcii înaintează atât spre Oradea-Mare, cât și spre Deva.

Comisarii împărătești, adimeniți de Basta și de nobilime, își dau și ei silința să prezente pe Mihai-Vodă ca trădător la Curtea din Viena.

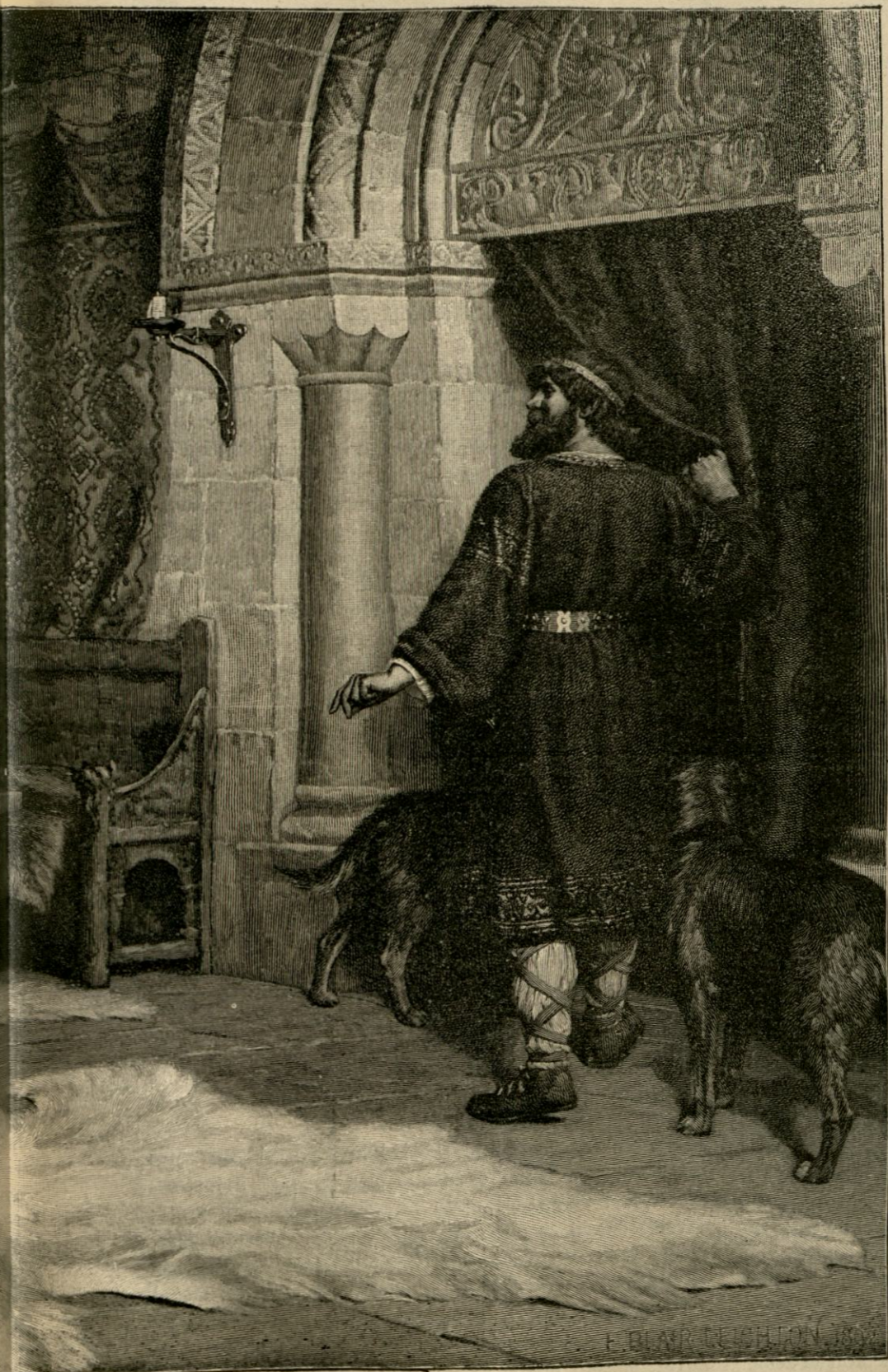
Lefegii, pe care-i avea în oastea sa, nu mai erau vrednici de încredere.

Nobilimea refuză de a intra la învoială cu Mihai-Vodă, care declară, că e gata să părăsească Ardealul.

Aceasta e situațiunea, când el suferă înfrângerea de la Mirislău, pe valea Murășului, din sus din Alba-Iulia.

„Vatra“.

Lady Godiva

Tip. „Gutenberg“, Bucuresci.

După bătălie el scapă cu vre-o trei mii de oameni spre Făgăraș, ca să-și iea familia și să treacă în Muntenia.

La Făgăraș mai vine apoi Baba Novac cu 4000 de haiduci, Deli-Marcu cu 2900 de călăreți sârbi și Armașul Sava cu 1000 de călăreți moldoveni. Afară de aceștia se mai adunaseră în lagărul de la Făgăraș vre-o trei mii de Săcuți, pe care nu se putea rădăma și îi și trimite mai târziu a casă.

Cu oastea aceasta avea de gând să treacă prin fața Brașovului și să iasă pe la Buzău, pe unde intrase. Pe când însă el înainta prin Țara Bârsei, îi vine știrea, că Moise Székely 'i-a eșit înainte și a închis trecătoarea Buzăului cu copaci tăiați și resturnați de a valma în valea strîmtă.

Ear din dos era urmărit de învingătorii de la Mirislău.

În situațiunea aceasta el se adresează din nou la Basta, îi face muștrări și stăruie să-î dea ajutor, ca să treacă în Muntenia și să alunge pe Ieremie-Vodă Movilă, care era unealtă nu numai a Poloniei, ci tot odată și a Turcilor, deci un dușman al Impăratului.

Atât Basta, cât și fruntașii nobilimii răspund la 25 Septembrie din Sibiu în aceiași termenii.

«Am înțeles, — ție nobilii, — vestea și solia ce Măria Ta ni-ai trimis prin Ioan Zelestei și prin mai mulți boieri, precum și scrisoarea ce ni-ai trimis printr'ensii în toate părțile ei o am înțeles. Nu credem de cuviință a răspunde astă dată la toate punctele scrisorii Măriei Tale, ci răspundem numai la acele, care alcătuiesc miezul lucrului, precum Măria Ta ne-ai vestit prin Ioan Zelestei și prin boieri, adecă să ne trimiți aici la Sibiu pe Măriile Lor, pe *Muma Măriei Tale*, pe *Măria Sa Doamna*, pe *Petrașcu-Vodă* și pe *Domnița Florica* (az Nagyságod Aniat eö Nagt, a Vaidanè azzont ö Nagt, Petrasco Vaidatres Florika azzont), dimpreună cu toate comorile Măriei Tale, pentru-ca pacea între noi și Măria-Ta să fie tare și statornică: la aceste ne învoim și noi și primim solia și știrea ce ne trimiți, dar *numai așa* dacă le vei păstra aceste și ni le vei trimite aici la Sibiu până Sâmbăta viitoare». (Docum. privitoare la Istoria Românilor culese de E. Hurmuzachi. Vol. IV; Prt. I, pag. 141).

Răspunsul dat de Mihaiu-Vodă generalului Basta s'a păstrat într'o traducere germană, pe care nu e însemnată și data. El însă e după toată probabilitatea de la 7 Octombrie, când Mihaiu-Vodă se afla în valea Buzăului

«Scrisoarea d-voastre, — ție Domnul român, — am citit-o întreagă și am înțeles-o. Înșirați, înainte de toate, câte-va cause, pentru care numai eu singur sunt vinovat de cele ce se petrec acum. De și așa pute să răspund cu scuse vrednice de considerațiune, le las aceste, fiindcă sper, că *încetul cu încetul le veți găsi d-voastre înși-vă*. Dați răspuns numai în ceea-ce privește tractatul de acum.

«Cât pentru dorința de a lăsa, pentru mai multă siguranță, familia mea și comorile mele în mâinile d-voastre, las hotărîrea la buna chibzuință a Majestății Sale Impăratului.

«Adevărată e încredințarea, pe care am dat-o Majestății Sale Impăratului despre fidelitatea mea, căci nu e în lume zălog mai mare (de cât acela pe care-l dau), dar locul, pe care l'ați deliberat și luat în considerare, adică Sibiiul, îl las la aprecierea d-voastre. Eu voiam să scap de robia turcească și să mă bucur de bună libertate, și așa ave acum să cad în schimb dimpreună cu familia mea în robia Sașilor din Ardeal, fără ca ei să fie liberi, ce ar pute să mă îndemne la aceasta ?

«Apoi ați mai hotărît și un termen atât de scurt ca Sâmbăta viitoare. Se vede, că nu știți, că eu sunt deja dincoace de munții (Havas), căci nu voesc să fiu închis în Făgăraș, — lucru, pe care nu voiți să-l înțelegeți și să-l pricepeți; ori poate credeți, că eu nu vă înțeleg intențiunea ?

«V'am trimis cu toate acestea pe Radu Clucerul, boierul meu de frunte, prin care veți afla dorințele și voința mea...»

El spune apoi, între altele, că e gata să meargă la curtea Impăratului. «Dar, — urmează, — până când voi merge eu la Majestatea Sa, să meargă Ersi cu un salvus conductus de la Majestatea Sa și cu o hârtie asigurătoare din partea Staturilor, să apuce drumul Rucărului și să aducă familia și curtea mea înapoi la Făgăraș, unde poate să stea, eară eu intru cu oastea în Muntenia, căci Turcii sunt la Rușciuc și vrea să fortifice Giurgiu...» (Ibidem pag. 21).

Plecând deci de la Făgăraș, Mihaiu-Vodă și-a trimis familia prin trecătoarea de la Bran la Tergoviște.

La 7 Octombrie el le scrie și comisarilor împărătești din munții Buzăului în același înțeles și ție între altele: «cât pentru fiul meu, nevastă-mea și muma mea, voi face tot ceea ce-mi stă prin putință, ca să vi-î trimit cât mai curând, *căci ved că Măriile-Voastre o prețuiți aceasta mai mult de cât toate jurămintele și o solicitați atât de mult, ca și când eu așa fi prizonier și ar trebui să mă răscumpăr dându-mi feciorul...*»

Coborându-se pe Valea-Buzăului, el află în curând, că Ian Zamoischi și Ieremie-Vodă se află cu oaste de peste 20,000 oameni la Buzău, iară Turcii sunt sosiți la București. El cere dar în mai multe rânduri ajutor, și la 17 Octombrie Pătrașcu-Vodă sosește în lagărul de la Ilye-Város însoțit de Stoica și de Metropolitul de la Tirnova.

«Băiatul, — ție David Ungnad în raportul său către Impăratul, — a vorbit el însuși și a spus, că a fost cerut de la tatăl său și acesta 'i-a poruncit să se presente; a venit dar și se pune la dispozițiunea Majestății Sale, căreia vrea să-î servească. Ochii băiatului, care poate să fie de vre-o 14 ani, erau plini de lacrimi (?); alt-fel e bine, voios, ție că el nu are dușmani, nu se teme de nimeni. Dacă va fi păcătuit tatăl său ceva, el nu e vinovat, și cere numai să fie dus la Majestatea Voastră...»

Femeile și comoara au să vie și ele. Pe băiat l'au dus ați la Brașov, și Csăki 'i-a făcut toate onorurile, ca și când tatăl său ar fi și acum la putere; după ce vor fi venit și femeile, vor fi duși toți împreună la *Gelău*...

Care va să ȃică acum și Sibiul era prea aproape de hotar și vorba era să ducă familia lui Mihaiu-Vodă la Gelău, dincolo de Cluj.

Comisarii împărătești, oameni timpii, abia acum încep să simță, că nobilimea-i înșeală. Ea nu voește să-i jure Impăratului credință, începe să-și formuleze condițiunile.

«Pare-mi-se (mich dunkht), — ȃice David Ungnad în încheerea raportului, — că *Basta e în prea mare conivență cu Ardelenii și umblă prea mult după dênșii.* »

Cam așa și era.

Nobilimea a simulat câtă vreme avea trebuință de comisarii împărătești și de Basta, ca să scoată pe Mihaiu-Vodă din Ardeal; acum, după ce Mihaiu-Vodă ieșise din Ardeal și era strîmătorat între Leși și Turci, iar Pătrașcu-Vodă se afla în mânilor lui Csáki, nobilii vorbeau mai deschis, și unii dintre dênșii se adunaseră împregiurul lui Moise Székely, iar alții sub steagul lui Sigismund Bathory.

(Va urma)

SUFLETULUI

*Suflet, vecinic îndrăgite,
Cântăți doina care-o porți,
Cel ce n'a cântat vr'odată
Și-a dus traiul între morți.*

*Sufletul, cântând, se 'nalță
Peste turmele 'n'osite
Și durerea nu 'l înfrânge
Nici uitarea nu'l înghite.*

*Un suspin, un dulce zîmbet,
Celluite 'n meșter vers,
Aș menirea să aducă
Mângăierea 'n univers.*

*Tot ce e frumos și mare,
Slavă, dragoste, avânt,
Rain și înger și chiar zeii —
Aș crescut din cântec sfânt.*

*Duși mereu d'un cântec nobil,
Uriașii omenirei
Mână gloatele pierdute
Către țermul fericirei.*

*Totul piere. Numai cântul
E nepieritor tezaur;
El promite, el îndeamnă
Către veacul cel de aur.*

*De te ascultă-orî nu, ce'ți pasă!
Cântă, suflete mereu!
Cântă! Dacă lumea 'ntreagă
Nu te simte, te simt eu!*

GEORGE MURNU.

NU PLÂNG...

*Nu plâng, c'a fost atât de trist
Povestea dulce să se 'nchee;
Eu m'am născut un visător,
Tu te-ai născut femeie.*

*O știe orî și-ce copil
Precum o știe 'ntreaga lume:
Statornicia ta 'i cuvânt,
Iubirea ta e nume.*

*Cu toate acestea, adese-orî,
Deși povestea nu 'i adâncă,
Eu cad pe gânduri și mă 'ntreb,
Și tremur s'o cred încă.*

GEORGE MURNU.

O IDEE

- SCENE SI TABLOURI -

— «Măi femeel ian ești de vești, cine naiba bate la fereastră din odaia cea mare... Mi-se pare că-i vornicul, lua-l'ar naiba să-l iee...» Așa-i vorbea moș Pricoti soției sale Catrina. Ce-o fi având cu mine..... afurisitul de ciontorog ? urmă el. Mai deună-ți m'a scos la drum, pe urmă la pod, pe urmă știu și eu la mai ce.... până și la prins de pește din iaz pentru părintele blagocinu.... A naibei viață! mormăi bătrânul și adormi din nou.

Dar bățul vornicului din satul *Seliște* tot urma a bocăni, mai tare și mai tare, arătând că stăpânul bățului începe a-și perde răbdarea.

— «Moș-Pricoti. . bre..., s'audea glasul vornicului, da ce-î? ați murit cu toții, ori lipsiți de ieri de dimineață?... Deschide ușa, moșule! n'auți, ori te prefaci?... Ti... dar tare mai doarme, broscoiul!...» Porecla de *broscoiu* o avea moș-Pricoti din pricina ochilor săi bulbucați, și asemenea insultă nu suferea moșneagul pe tăcute.

— «Ce tot lehaești și tu colo, ruptule?!.. ce tot umbli, ca un strigoiu, și nu lași oamenii în pace?!»

Glasul bătrânului s'audea acu din tindă, unde el hodorogea cu clanța ușei, neputând-o deschide.

«Măi, babă, aprinde opaițul, și suflă focul, că nu-l auți pe necuratul de vornic? Ce păcate mai avurăm, când l'am ales și pe el vornic!... Ce vrei? Iară-și la drum, ori să prindem raci pentru blagocinu?»

Bătrânul era mănios foc. Ușa s'a deschis și în prag s'a arătat figura naltă și cam grebenată a lui Pricoti.

— «Moș-Pricoti, ți-e dumitale rëndul să mergi la pădure pentru obștie.... aveți să tăiați și s'aduceți cinci care de nuiele. Mai sunt la rënd cu dumneata... Stan al Popel, Ioniță Coadă-Vaci, Mihael al vądanei, Ion al Tudorei...»

— «Destul!.. ce-mi-î mai spuți; n'am nevoie să-î știu. Ați început iară-și cu vergi și nuele. Iară-și bătaie și piele jupuită de pe spinările oamenilor... Bre... bre, ce suflete! N'aveți s'ajungeți voi la bine cu notarul și cu primarul vostru: băgați bine de seamă... Pe la bieții gospodari n'a mai rămas nimic de vândut; până și lingurile din briu le-ați vândut... și acum, când n'aveți ce mai vinde, îi îndesați cu bătăile!..»

Bătrânul scupă și eși afară, ca să înhame eapa la cotigă.

— «Ce sunt eu de vină, moșule? Primesc poronca și trebuie s'o împlinesc, altminterlea o pățesc... Par'că nu știți?»

— «Pleacă, pleacă, nu te încurca; te cunosc, ce poamă ești... Lasă c'o s'o pățiți voi odată!»

Vornicul eși pe poartă bodogănind și înjurând pe moșneag.

* * *

Satul *Seliște*, așezat pe un podiș al podgoriei de la

Soroca, nu se deosibește întru nimic de satele din ținutul ęsta. Imprăștiat, deșirat pe piscul dealului, cu casele desgrădite, descoperite și rău îngrijite, de loc nu-ți atrăgea vederile prin înfățișarea lor frumoasă. Mai ales de când boierul a plecat în streinătate, dând moșia în arendă unui grec, bieții Selișteni o duc rău de tot. Trăsese grecul o brazdă chiar pe lângă ușile locuitorilor, ȳicând că pe aci trece hotarul pământului boieresc. Dacă fie un vițel, fie o găscă, fie un porc, trecea peste hotar, argații aręndașului săriau cu ciomegile să-î ucidă ori îi duceau la curtea boierului, și se știa, că un porc să răscumpăra cu un leu ori cu o ȳi de prășilă, o vacă cu doi, un cal cu trei lei; de păsări nu mai ținea seamă, le ucidea și-atâta tot.

Au făcut, nu-î vorba, proces aruncașului, dar l'au perdut și, pe lângă procesul, pe care l'au perdut țeranii cu aręndașul, mai dă bunul Dumnezeu și vr'o două ani de secetă, și apoi când se făcuseră toate în belșug dă și o lăcustă, de întuneca lumina soarelui, când se ridica.

— «Așa e, ȳiceau bătrânii, păcatul nu dă peste om singur singurel, în tot-d'a-una trebuie să fie întovărășit!» La urma urmei rămăseseră sermanii oameni de 'și vînduseră și căpătăele de sub densii, că să nu moară de foame. Dările către stat ajunseseră să fie nespuse de grele; autoritățile erau desperate; datoria se socotea ca și perdută, căci nu aveau ce să vîndă, cu ce să mai împlinescă.

Necuratul se îndreptă însă și ascuți cugetarea și mintea autorităților. Stanavoiului Toma sin Tomuleț îi veni în minte o *idee* minunată.

— «Să fiu al naibei, dacă de Crăciun nu primesc pe «Stanislav» la piept, — îi ȳise el într'o ȳi amicului său uriadnicului. — «Să-mi ȳici dobitoc, dacă n'o fi ast-fel!..»

— «Ești, și vei fi dobitoc, dacă nu-mi spuți ce ȳi-a trăsniț prin cap... Așa prieten îmi ești?»

— «Frate de frate, dar brânză e pe bani! Nu pot să-ți spun prietene. Nu înțelegi, că e un secret de stat? Nicî tatălui meu din groapă nu 'i-ași putea descoperi nimical.»

O sęptemână după întelnicirea uriadnicului cu Stanavoiul, pe când ideia de a micșora datoria obștiei Seliște se copsese deja în capul zelosului Tomuleț, el se pomeni că-î vine de la șeful său un bilet, pe care era scris: *Urgent și confidențial! «Presintă-te imediat.»*

— «Domnule Tomuleț, ce să facem cu datoriile plășii? Il întępină șeful, — Guvernatorul 'mi-a făcut muștrări aspre. Birurile se sporesc, iar cele vechi sunt încă neplătite. Ce e de făcut? Trebuie să desfășurați mai multă energie.

„Vatra“.

Biserica din Dănsuși
(CEA MAI VECHIE BISERICA ROMANEASCA)

Tip. „Gutenberg“.

«Domnule șef, — grăi Tomuleț, — eu am o idee.

«Ce fel de idee? — întrebă șeful.

Tomuleț trase cu ochii la cei trei copiiști, care se aflau în birou, apoi se apropie și desfășură cu discrețiune, la urechia șefului, *idea* sa.

«De, — grăi șeful pus pe gânduri, — nu cred, că o să iasă ce-va, dar, în sfârșit, încearcă. Vorba e numai să nu mergi prea departe; amenință, dar mai departe să nu mergi».

«Se 'nțelege, — răspuse Toma sîn Tomuleț mulțumit cu rezultatele convorbirii sale cu «șeful».

Idea o avuse; avea acum și autorizațiunea de a o executa: de aici înainte la lucru.

Peste câte-va zile toți notarii sătești primiră poruncă să adune pe sătenii pe la primării și să le spună, că vor fi bătuți la spate, dacă nu vor plăti în timp de trei zile restanțele de dare către guvern.

De geaba: abia pe ici pe colo a plătit câte unul mai fricos, care tot mai avea câte ce-va.

Notarii primiră acum poruncă să meargă dimpreună cu primarii pe la casele țăranilor și să iea și să vîndă tot ceea ce în virtutea legii nu e scutit.

Tot de geaba: abia pe ici pe colo se mai găsea câte ce-va.

«Spuneți-le că-i veți bate la spinare, — porunci Toma sîn Tomuleț, — ca să vîndă ei însă-și ceea ce nu puteți lua, și să plătească».

Nici asta n'a prins din destul: nu prea credea oamenii, că se va împlini și porunca aceasta, ba erau chiar și primarii, care spuneau deslușit, că n'au s'o îplinească. Intre aceștia era și Moș Pricoti, primarul de la Seliște, care ținea una, că pe el obștia l'a ales și numai obștia poate să-l și alunge. — Așa credea el; Toma sîn Tomuleț i-a arătat însă, că n'avea dreptate, ba l'a mai pus și la re-coare, apoi a 'nceput să-l trimită ați la drum, mîne la pod, poimîne la prins de pește, ca să simtă ce rău e să nu fi primar și om cu pricepere.

Acum îl trimisese, anume pe el, după nuiele, — și par'că dedea Moș Pricoti cu socoteală, care e rostul acelor nuiele.

* * *

Opt ceasuri dimineața.

Soarele arde de nu poți să stai cu capul descoperit. Clopotul de la biserică sună la «*Dostoînă*» însă nimeni nu se gîndește la rugăciuni. Obștia *Seliștei* e adunată lângă primărie. Tăcere adîncă; vr'o două trei bătrâni între dînșii șoptesc încet. Restanțierii se află în închișoarea primăriei. Două străgeri stau lângă ușa, ne lăsînd pe curioși să privească înlăuntru printr'o ferestruie mică.

Intr'o odaie, alătura cu cancelaria primăriei, s'aude un sgomot de mai multe voci. Rîsete și vorbe glumețe câte o-dată acoper sgomotul. Acolo stanovoiul, uriadnicul, noul primar și încă vr'o trei prieteni de ai lor își mănîncă dejunul. Vinul curge din belșug. Se așteaptă căruțele cu nuelele, care încă n'au sosit.

Afară mulțimea, gînditoare și tăcută și ea, așteaptă.

S'aude bocetul unei femei al cărei bărbat e rînduit și el la vergi pentru o datorie de două-zeci de lei. A făcut creștinul tot ce 'i-a stat prin putință, ca să plătească, însă n'a putut. Așa a și spus primarului, că n'are de unde plăti.

Ei, bine, vom vedea, Ionică, puiule, vom vedea; poate că tot găsești! răspuse cela rîdînd.

Mulțimea obosită, în loc să se odihnească și ea, căci era și de sărbătoare, stătea descoperită, așteptînd căruțele.

Iată s'aude hodorogitul roatelor pe pod; iată praful ridicat de copitele cailor să ridice în sus; acum se ved șase căruțe încărcate cu snopi de vergi.

Vornicul și cu ajutorul căruțașilor descarcă snopii; numai moș Pricoti stă neclintit, ne luînd în seamă privirele fulgerătoare ce-i aruncă primarul.

Care va să dică, asta era: el, chiar el trebuia să aducă vergile, cu care aveau să-i bată pe ai lui!

Sfîrșind în cele din urmă «zacusca», iese și stăpînirea și începe, mulțumită, cu burta plină și cu capul amețit, să dea porunci.

«Pisare! — poruncește stanovoiul adresîndu-se la notari, — citește lista restanțierilor».

«Ion Hodorog, — încurcă notarul citind de pe o fițuică, — rămași de an 15 lei, iar de anterți 10 lei, — fac la un loc trei-șeci de lei — banii nici unul...»

«Destul, aduceți-l!» — poruncește stanovoiul.

Ușa închisorii se deschide și iese în fața tuturor un om pipernicit, un adevărat pifig, cu pîrul vilvoii, cu ochii împăingeniți.

«Mă rog, cinstiți boierii, — gîngăvește dînșul, — am să plătesc, plătesc tot. N'o să-mi faceți rușinea, că am copii și sunt om slab!»

«Haha! — răspuse stanovoiul. Am mai auzit noi vorbe de aceste. Plățiți voi toți, când dați de dracul. Când plătești?»

«Cât mai curînd!»

«Luați-l!»

Două vornice îl inhățară, îl trîntise la pămînt și-i desvîliră spetele.

«Mai de parte!» — porunci stanovoiul.

Vergele ridicate șuierară în vînt și cădură pe spetele nenorocitului.

«Aoleo!» — strigă el și un fior trecu prin mulțime.

«Cînd plătești? — întrebă stanovoiul.

«Până Dumineca viitoare neapărat!» răspuse Ion.

«Urmați înainte! — dișe stanovoiul răgușit.

Nu 'ți-am spus, — adaugă apoi întorcîndu-se spre primar, — să nu-mi dați vin negru, că răgușesc!»

Vergile cădură din nou și sângele începu a țîșni.

«Lăsați-mă, că plătesc!»

«Cînd?»

«Mîne!»

«Mai dați o-dată, — grăi Stanovoiul, — ca să ție minte, și vom urma mîne mai departe, dacă nu va plăti.

Ion se sculă.

«Pisare, citește 'n nainte! strigă ear stanovoiul.

Pisarul însă răgușea și el, ba-și mai perdea și vederile

când bea vin roșu, și acum, în loc de a citi, clătina mereu din cap și se uita cu gura căscată la stăpânire.

«Măgarule! — strigă stanovoiul.

«Să trăiți! răspune pisarul. — Să citească uriadnicul.

«Matei Gîscă! — citi uriadnicul după-ce luă lista, — patru-deci de lei.

Matei ieși tremurând. Văduse cele petrecute și știa că omului beat n'ar să 'i te puî împotriva.

«Plătesc și eu mâne!» — dîse el umilit.

«Așaa! — grăi stanovoiul. — Ei bine! — dați-i una, ca să știe ce are să urmeze mâne, dacă nu plătește.»

Vorniceii 'l înșfăcă și pe el, îl trântiră la pământ, — iar cele-l'alte urmau de sine.

Oamenii începură să șoptească între dînșii și să adune de la mână la mână.

«Uriadnic! — urmează 'nainte! — strigă iar stanovoiul.

«Gheorghe Ciupercă, cinc-deci de lei!» — citi uriadnicul.

«Plătește chiar acum!» — strigă Moș Pricoti ieșind în fața mulțimii cu banii 'n mână.

«Așa-mi place! — grăi stanovoiul. — Știu eu c'aveți când vă ustură spinarea. — Dar toți să-i dați una, ca să știe cum ar fi fost, dacă n'ar fi plătit.»

Și așa s'a urmat înainte cu toți cei de pe listă, încât a mers vestea prin satele de prin pregiur și 'n două săptămâni de zile nu mai erau restanțieri în toată plasa.

Cum să mai fie, când sătenii se înșfăcău unii pe alții, se trântiau la pământ și se băteau ei între ei cu vergele la spinare? Au dat cei mai cu inimă și cămașa de pe trupul lor și cenușa din vatră, ca să scape de rușinea aceasta: nu mai rămăsese nimic pe la casele oamenilor, dară birurile erau plătite și Toma sin Tomuleț putea să meargă cu capul ridicat la d-l șef.

«E bine, — dîse șeful; — însă pare-mi-se c'ar mers prea departe.»

«Doamne ferește! am amenințat numai!»

«Dar oamenii au venit să se plângă și și-au arătat spatele sângerate!»

Aș! — grăi Toma sin Tomuleț. N'au voit să creadă și eu le-am arătat numai, că amenințarea e serioasă.

Așa au și rămas lucrurile și Toma sin Tomuleț se fălea de Crăciun cu crucea Sf. Stanislav pe pept, căpătată de la guvern pentru zel și pricepere.

ST. BASARABEANU

NEGRU VODA

O ISTORIE ALEGORICĂ DIN TRECUTUL BUCOVINEI

(URMARE)

Și s'a străcurat încet, săptămână cu săptămână, și cu și, și bucăți de vreme, până a se împlini cele trei-sprezece luni de la moartea hătmanului Gărlă. Lui Tudan îi părea că trece un veac și ca să-și mai potolească neliniștea duhului său frământat de atâtea lucruri tainice și așteptări nespuse, își petrecea zilele din urmă cu fel de fel de pregătiri, ce le tot iscodea pentru mândra serbare care avea s'o aibă la casa sa.

Și nu se pregătea par'că Tudan singur, dar valea întregă a Isvorului. Stecleau de departe bărnele nou de brad și molid din punțile și podețele ce se întindeau rezemate cu bolovani uriași peste volburele albăstrii ale Sucevei, arătând oare-cum drumul spre poteca bătucită de prin arini prundișului, în sus spre curțile hătmanești. Iar la jumătate de depărtare, unde petrișul nisipos se închea cu covorul verde al paștii și cărarea începea să samene mai mult a drum îndemănat, erau înșirate niște șandramale lungi, așezate pe stâlpi groși și un rând întreg de case și colibă, toate cu bărne și șindriile nou, încât scipeau la soare ca argintul și înțelegea oricine de pe ciopliturile și surcelele împrăștiate prin prejur, că sunt făcute de erii, alaltă-erii.

Și așa și era. Le făcuse oamenii lui Tudan și încă cam cu grabă, căci avea să vie de astă dată la curtea din Isvor toată hătmanimea Uților, cu frunțași și podani, și aveau să stee zile întregi, poate și săptămâni, să serbătorească, să vneze și în urmă să alegă un chan. Iar

sus în curtea hătmanului, unde erau să fie găzduiți numai oaspeții cei mai aleși și de seamă, se ridica pe ocul, unde fusese prisaca cea veche, un cîrt mare deschis și împodobit de sus până jos cu tot soiul de covoare, arme și lucruri frumoase. Aice trebuiau să stee la sfat și la masă numai hătmanii, căpitanii și cei mai mari din străini. Apoi mai încolo spre marginea măgurei, era lăsat un loc gol, încunjurat din toate părțile cu brați înfipti, pentru jocuri și lupte, cu cari aveau să se desfăteze cei tineri. Toată măgura însă era înconjurată de vase mari pline cu rășină și păcură, cu chip ca să fie aprinse și să lumineze ospetul cel mare, adică seara după luarea în stăpânire a moșiei vovodești.

Se pregătea, cum vedem, Tudan, și cu dînsul Isvorul întreg, — se pregătea, ca nici odată, împreună cu toată curtea pentru ziua cea mare, și mai avea el în gând încă să facă câte și mai multe întru cinstea oaspeților, ce-i poftise prin solii trimesi înadins, de acum două săptămâni la serbarea din casa sa. Și vremea era atât de frumoasă, încât părea că vrea și ea să-i facă pe gust hătmanului. Iar el sta și privea acum încă odată cu mulțumire toate de-a rândul, cum se 'nflățeau jur împrejur isprăvite gata și în cea mai bună rîndueală.

Era după amiază, cea din urmă zi, ori cum s'ar dice: ajunul serbătorii, pentru care se așternuse atâtea pregătire. Soarele ardea, măcar că începea să se coboare spre asfințit, — ardea din cale afară, de

„Vatra“.

Primă-vara

Tip. „Gutenberg“, Bucuresci.

credea că te topesc sudorile. Din partea despre gura văii se zăria apropiindu-se încet, o ceată de oameni călări. Nu încăpea nici o îndoială că erau cei d'ântei oaspeți, ce începeau acum să cadă la curtea din Isvor, adică oameni mai din depărtare, porniți de pe acasă poate cu grija de o întâmplare de vreme rea, și sosiți deci mai de timpuriu.

Tudan tresări, însă nu tocmai de bucurie. Îi trecu de odată ca un cuțit prin inimă. În fața acestor d'ântei oaspeți parcă i s'a pus într-o clipă un vâl pe ochi și nuși mai da bine sama, că pentru ce veniau acești oameni străini? Erau să se veselească cu el... și el... acum nu mai vedea par'că lucrurile ca înainte și nici nu le mai pricepea de fel, că erau toate croite pe rënd spre desfătare. Îl scutură un fior ciudat din creștet până în picioare și, întinzând, mâna la cei veniți, vedea el însuși că tremură. Se simțea stăpânit ca de o amorțeală și i se furișă în suflet par'că o spaimă, o desnădăjduire cumplită, o presimțire urită, cum n'o avusese nici când.

Tudan încercă să se smuncească din această stare sufletească năprasnică, și lăsând oaspeții—doi hătmănași din părțile Ceremușului, cu câți-va fruntași de ai lor—să treacă spre casele de primire, el singur, adincit într'un noean de gânduri negre, apucă în neștire spre apa Sucevei. Dar n'a făcut nici de ce pași, când iată că i pătrunse la ureche un fel de larmă surdă, ce venia din deal dinspre curtea lui și auzi de odată un țipet strașnic al unuia din copiii săi. Mușcat ca de șerpe și cu inima plină de tot felul de presimțiri negre și de groază, că ce poate să fie, Tudan în câte-va sărituri a urcat coasta măgurei spre poarta de la curte și aci—ce să vadă... În fundul curții băiatul său cel mare, sta cu fața plină de sânge și se apăra din respuseri de năvala ce tot o da spre el unul din tinerii urși. Nici un suflet de om pe acolo, căci hătmăneasa cu copilele și slujnicele era și ea de vale și venea acum în fuga mare din altă parte. Până a se putea da însă ajutor băeților, ursul îl și trântise pe cel mai mare de a doua oară la pământ și se asmuțiseră acum la vederea sângelui și celelalte dihanii spre băeat, încât era să se întâmple cine știe ce. Dar în acea clipeală ajunsese și hătmantul la loc și apucând cu o putere nespūsă dobitocul, sub care se zvîrcolea băeatul, de piciorul de dinapoî, îl ridică în vânt și l'isbi cu căpățina drept în capul ursului de alături, încât amândouă fiarele rămăseră pe loc moarte. Tihon însă cu câți-va din harțași, sosiți și ei chiar atunci la locul de primejdie, făcură îndată căpêteiul și la cei-l'alți trei urși, fără măcar să întrebe o vorbă pe hătmant.

Intre aceste Gârlița, speriată de moarte, dusesese pe băiatul leșinat în casă și făcându-l săși vie în fire, i-au spălat fața de sânge și i-au pus pe zgărieturele de labă ce le avea la obrazul stâng, leacuri și burueni, pe când cei-l'alți doi băeți povesteau cu fețele albe ca varul și în jumătate de glas, cum și ce fel s'a petrecut lucrul.

Urșii, cari trecuse și ei de un an, crescuseră mărișori și cu cât creșteau și se întăreau, cu atât mai morocănoși se făceau. Și precum nu le mai plăcea a fi

tot zădăriți și necăjiți de băeți, ori-ce joc ce l'cercau cu dênșii se prefăcea de o vreme în hârțueală; iar astă-đi tinerii hătmant erau chiar s'o pățească rău cu prietenii lor flocoși, dovadă întâmplarea asta, care cât pe ce să se sfârșască prea strașnic. Le ajunse însă de hac nesocotiților hârțăgoși năravul cel prost, căci pe toți cincii jupeau acum harțași, colo în dosul grajdului, și carnea lor fragedă avea să înmulțească—după însăși porunca hătmantului—felurile de bucate, cu cari era să fie încărcată pe ăiua de mâne masa oaspeților din cortul cel mare.

Pecând se petreceau aceste, se schimbasese de odată și vremea. După arșița mare a zilei și năduhul cel greu, se așteptă orî și cine la o ploae răcoroasă. Dar ceea ce se arăta, nu era numai ploae. Căci se ivise de odată un nour gros și negru colo, de după piscurile munților Lucinei și, lățindu-se repede pe cerul întreg, făcu să se întunece peste tot. În același timp auzi niște fulgere și tunete înspăimântătoare și împreună cu furtuna ce se apropia, se revărsă peste valea Isvorului o ploae ce părea că înneacă tot, căci nu mai erau picături, ci turna chiar ca din cofă. Fulgere vinete—roșcate despicau cerul în toate părțile și prin vejelia turbată cădea trăsnet peste trăsnet, sdrobind împrejur stânci și copaci. De odată însă începă pe lângă ploae să mai bată și piatră, cu niște drobi de grindină cât ouele de mari, și cerul par'că nu mai era cer, ci o zăbrea mare și cumplită de săgeți de foc, de atâtea fulgere neîntrerupte ce veniau. Venea și se sguduea văzduchul de tunetul înfricoșat și spre culmea groazei omenești, începură de odată să se reverse din munți șiroiuri și puhoae de apă, umflând cu șopot asurzitor într-o clipă matca Sucevei, de nu mai încăpea între maluri. Și se lățeau și se urcau valurile ei vedând cu ochii, rupend, smulgend, ridicând tot, rostogolind ce i sta în cale pe spinarea ei de talazuri, de astă dată plumburii și gloadoase

Nu se mai veduse așa furtună; nu și aduceau aminte nici cei mai bătrâni din locuitori de așa strașnicie. Eșise par'că toate duhurile rele să și dea mână, ca să prăpădească lumea. Fugiseră sermanii oameni din vale, lăsând în urma lor o mare deslănțuită ce ducea acum clocotind, și cine știe unde, păduri întregi de arbori și cu ele punțile cu podetele cele noue și ochia acum cu turbare colibele de pe coastele munților și casele de oaspeți gătite în pripă sub măgura cu curtea hătmănească.

Steteau toți incremenii, și întocmai ca copii ascunși care încotro, așteptau par'că ceasul morții. Sta și Tudan în tinda cea mare a caselor sale și nu știa cum săși mai liniștească nevasta și copiii, de spaima ce i cuprinsese pe toți. Abia când furtuna a apucat să pară că slăbește puțin, s'a potolit și inimile căsenilor și s'a spus slugilor să aprindă candelile din păreți, căci măcar că nu inserase încă de tot, dar era un întuneric pretutindenii, încât se păreau lucrurile și mai strașnice. Tudan, ca să mai scoată pe ai săi din amorțeală și să îmbărbăteze pe slugi, porunci să aștearnă

La masă și sculându-se din locul unde stătuse cu toții grămadă, păși spre ușa pridvorului, ca să vadă de s'amai astâmpărat furtuna de pe afară. S'a pomenit însă la deschiderea ușei de odată față 'n față cu hargatul său Tihon, care udat până la piele și cu părul sburlit, îi dîse mai mult dărdăind din dinți și cu ochii speriați:

«Hatmane! a sosit Negru-Vodă și cere să 'l primești peste noapte.»

Tudan căută aproape incrunțat la slujitorul său, căci ce putea să creadă alta, de cât că 'i-a sărit bietului Tihon mintea din loc. Dar hargatul înțelegînd gândul stăpânului său, îi dîse cu glas și mai tare:

«Hatmane, nu's nebun, îți spun, cum știu că este. Așteaptă la poartă Negru-Vodă cu Doamna sa și 'mî-a poruncit să'ți spun, că dorește să intre și să măe peste noapte.»

«Nu'i fi tu nebun, dar vorbești într'aiurea. Are să fie poate alt-cineva și 'n tine a intrat groaza de visezi ziua mare de Negru-Vodă. Va fi de bună seamă cineva de dincolo, vr'un oaspe din Ardeal, poate chiar vr'o rudenie de-a lui Vodă. Poștește'l numai în casă — și dacă ar fi chiar și Negru-Vodă sculat din morment, pe așa vreme groaznică ce 'l mai lași să aștepte la poartă!»

Dar Tihon, ca și când n'ar fi înțeles, se apropiă de Tudan, și, plecându-se repede spre urechea acestuia, vroi să'i șoptească ceva. N'a rostit însă de cât cuvintele: «Hătmane, nu'i lucru curat...» și ușa pridvorului, pe care o ținea Tudan cu mâna, ca să nu împoaște stropii de ploae în lăuntru, îi fu smulsă cu sila prin o puternică lovitură de vînt și isbită la o parte, încât era să sară din țîtină. Un fulger lung lumină curtea și Tudan vădu cum intrau pe poarta căscată două chipuri omenești călări, uriașe la mărime, ce veneau acum spre scara casăi. Tudan s'a întors atunci repede spre tindă, în care nu se mai afla nimeni și strigînd prin ușe, ca să fie audīt de Gârlița: «Avem oaspeți, întindeți masa în odaia cea mare», scoase îndată dintr'un scrin de lângă intrare două făclii și aprindîndu-le fără zăbavă la candela ce spînzura de un lanț d'asupra intrării, întinse una peste prag lui Tihon și eșiră amîndoi într'u întîmpinarea străinilor. Aceștia tocmai descălicaseră și urcau lespeșile pridvorului. Acum însă, când se deslușeau la lumina făclilor chipurile lor ceva mai bine, a văzut și par'că a înțeles și Tudan, că nu'i tocmai lucru curat.

(Va urma).

EM. GRIGOROVITĂ.

TREI VEDENII

I

Urcam un deal pietros și drept
C'o grea povară 'n spate
Și inima-mî simțiam în piept
Trudită cum se bate.

Nici flori, nici umbră, nici isvor,—
Nimic să mă desfete
Sub cerul ars ca un coptor,—
Și mă sfîrșeam de sete.

Și blestemam cu glas amar
Cumplita mea osîndă,
Norocul sec, ce, ca tâlhar,
Mî-aține calea 'n pîndă.

Cînd iată 'naripat copil
Cu gingaș chip de fată,
Zimbînd ca mugurii 'n April,
În calea mea s'arată.

Și-mî șterge fruntea de sudori
Și setea-mî potolește
Și-mî face vînt din aripiorii
Și-o harpă 'mî dăruște.

—«Vrei tu,—șopti drumețul meu,—
«Să mergem împreună
«Și să cîntăm, din gură eă,
«Iar tu, sunînd din strună?»

«Voiți ușura povara ta

«Cât drum îți mai rămîne

«Și'n sbor de basme te-oitî purta

«Prin mîndre lumi de dîne...»

— «Și cine ești tu, tinerel,
«Drăguț, milos cuminte...?»
Dar scurt îmi cîrmă vorba el
C'un sărutat fierbinte.

II

Sunt căsurii, cînd de tot sleit
Ți-e sufletul de raze
Și rătăcești ca vas lipsit
De cărmă pe talaze.

Sînt ceasurii, cînd, sătul de cărți
Și jinduit de tihnă,
Într'ale lumii patru părți
Zadarnic cați odihnă.

Așa, 'ntr'o di, pe la chindii,
Întrai, ca o stafie,
În schitul unei sihăstrii
Pierdute 'ntr'o pustie.

Priviam în șir la sfinții bărboși
Și sînte sprîncenate,
Obraze lungi de cuvioși
Cu nimburi afumate.

«Nu pot,—diceam,—să cred în voi
 «Cu mintea mea păgână:
 «Ceî simpli 'n raiu vă țin, dar noi
 «Vă știm de mult țerină...»

Dar cum vorbiam, un freamăt lin
 Prin umbre se strecoară
 Și 'n fața-mi stă Seraf senin
 Cu forme de fecioară.

«E viu! Ah, ochi-î scintilez...
 Îi simt suflarea caldă...»
 Și, pocăit, ingenuchez,
 Și riū de plâns mă scaldă.

«— De unde-mi vii tu, ângerel,
 «Frumos, a-tot-putinte —?»
 Dar scurt imi curmă vorba el
 C'un sărut fierbinte.

III

Ședeam uimit pe-al vieții prund,
 Vădend cum undă-î trece
 Și 'n ea cum anii-mi se cufund
 Sub mâna soartei rece;

Cum al restrîștei aprig val
 Mi-neacă rënduri, rënduri,
 Ilusii, țeluri, ideal,
 Lăsându-mi negre gânduri.

Păream ca șesul când, în stol,
 Lăcustele-l păscură,
 Zăcend, uscat ca de pârjol,
 Intins în zarea sură.

Un gol adene, un crud urit
 Imi apăsaū ființa
 Și un dor de vecinic somn — atât
 Imi stăpânia voința.

Cădeam într'un abis noptos
 Ca visele-mi rēpuse —
 Când iată'un Geniū luminos
 La dreapta mea se puse.

Gândii că-î solul ne'ndurat,
 Călăul Morții crunte,—
 Dar el mă duse, 'nviorat,
 Pe creasta unui munte.

Ah, ce priveliște 'mpregiur!
 În jos, o lume nouă,
 Un soare noi lucia 'n azur
 Și 'n geana-mi stropi de rouă...

— «Ești tu, iar tu ești, ângerel,
 «Ce-mi ești mereu 'nainte...?»
 Dar scurt imi curmă vorba el
 C'un sărutat fierbinte.

— «Eū sunt al omului amic,
 «Îi imblândesc menirea.
 «Credința și Speranța 'mi dic:
 «Tu vedî că sint *Iubirea*.

«Din toate slavele lumești
 «Eū singur nu-s himeră:
 «De vrei ferice să trăești,
 «*Iubește, crede, speră!*»

VASILE D. PĂUN

M A R A

(Urmare)

Era flământ și s'a sculat nemâncat de la masă; era obosit de drum și s'a dus să se mai plimbe pe țermurul Murșului.

Fusese, de când știa, că dēnsa se află prin apropiere, cuprins de un fel de ferbințel, și plimbându-se cu pașii iuți pe țermurul riuului, resimțea mulțumirile fără de seamn, pe care le avuse în apropierea ei. Ah, ce femeel... ce ființă! Ce adimenitor îi era zîmbetul, ce dulce supărarea, ce ușor curgeau vorbele de pe buzele ei, ce nesecat îi era sufletul! Și totuși abia acum își dedia seamă, că el n'a vorbit nici odată deschis cu dēnsa. Se deprinsese încetul cu încetul cu gândul, că are să-și petreacă toată viața în apropierea ei, că alt-fel nu este cu puțință, și a și voit în nenumărate rënduri să 'o spună aceasta. Era însă în tot felul ei de a fi ce-va ce te stăpânia, încât nu puteai să-î spuî de cât ceea ce dēnsa voia. Te 'nțelegea de mai înainte și-ți rēspundea fără de vorbe. Ast-

fel el nu se mai îndoia, că și dēnsa voește, și totuș acum simțea, că nu e în stare să-î vorbească fără de încungiur: ar fi trebuit să fie la mijloc cine-va, care să-î vie 'ntr'ajutor și să deschidă vorba.

Avea tată și mamă, bun și bunică, rude și prietenî, era iubit de o lume întreagă, și acum se simțea singur și părăsit de toți și stetea sperios în drum ca puiul, care s'a pierdut de cloșcă: el însuși rupsese toate legăturile, se desfăcuse de toți ai lui, și nu mai era cine să-î vie într'ajutor.

Dimineța s'a sculat pe când se mijeia de ȕi. Știa, că Mara pleacă foarte de dimineată și ținea s'o găsească acasă; și totuși el își făcea de lucru, și par'că ar fi dorit în fundul inimii lui, ca să vie prea târziu la casa ei.

Așa a și fost: porțița era încuiată.

S'a dus cu inima încleștată la pod, unde știa c'ar pute s'o găsească. Nu era nici aici. El o vedea însă din jos de

„Vatra“.

Din munții noștri

Tip. „Gutenberg“.

pod, la depărtare de câte-va sute de pași, unde oamenii încărcău lemne pe plute, — dar nu s'a dus la ea. De ce să meargă? Tot era mai bine, mai ușor, mai firesc să vorbească mai înainte cu Persida.

A plătit dar omului, pe care l'a găsit acolo, creșterii și a trecut podul.

Ear acum îi venea să se ntoarcă iar 'napoi la Buteni.

Trecuseră opt ceasuri. Cum putea el să sune acum, la un timp atât de nepotrivit. Era peste puțină să 'i se dea voie de a vorbi cu dânsa.

El își luă inima în dinți și sună.

«Ce doriți? — îl întrebă sora bătrână, înaltă și slabă, care se ivi în ușă.

«Ași pute, vă rog, să vorbesc cu domnișoara Persida Bârzoanu, — întrebă el.

«Domnule, acum nu se poate, — îi răspuse sora. — Și, — adause ea, — nici nu știu cine sunteți d-voastră.»

El scoase din portofelul său un bilet de vizită și 'i-l dete.

«Să spuneți, — îi dîse, — domnișoarei, c'o rog să mă vestească, dacă și când voi pute s'o ved.»

Sora îl pofti să se așeze și să aștepte, apoi încue ușa și se depărtă.

Persida se afla în bucătărie.

Ea nu venise la mănăstire cu gândul de a rămâne aici, dar a găsit-o pe Maica Aegidia făcând proviziune de comploturi pentru iarnă și era peste puțină să nu pună șorțul, ca să-i dea ajutor. Seara apoi, când era vorba să se întoarcă acasă, îi era foarte greu să plece. Se simțea atât de bine aici, unde a crescut și unde toate o potoleau și-i dădeau tărie.

A iubit tot-d'a-una pe Maica Aegidia, dar încă nu știuse c'o iubește: acum ar fi voit să șeadă la picioarele ei și să-i sêrute mânilor. Nu mai era cum a fost, și par'că se lumina toată mănăstirea, când ochii lor se întâlneau.

O adevărată minune! — așa dîcea Maica Aegidia în gândul ei. Se potolise neastemperul copilăresc și năvălnicia adese-orî sêlbatică, și fata ei era aședată, înțeleaptă și duioasă, un adevărat giuvaier de femei. De aceea nici nu mai putea să-i vorbească în felul de mai înainte, și Persida se simțea înălțată în gândul ei, când vedea că o ia par'că 'i-ar fi soră orî prietenă.

Sâmbătă seara au stat până spre meșul nopții deștepte și au vorbit despre toate afară de un singur lucru. De ce să vorbească și despre acesta? Ea știa, cum gândeste Maica Aegidia, și mai ales aici, între zidurile mănăstirii și sub ochii Maicii Aegidiei nu putea nici dânsa să gândească alt-fel. Era de sine înțeles, că nimic nu e mai presus de dorința părinților, — mai ales, când ei trăiesc, ca Mara, numai pentru copiii lor.

Și totu-și Persida tresări cuprinsă de un fel de spaimă când citi numele Pavel Codreanu.

«Ce e? — întrebă Maica Aegidia cu o asprime, care reamintea timpurile trecute.

«Domnul acesta, — răspuse Persida dându-i biletul, — e un absolvent de teologie, pe care îl cunoaștem din Arad.»

«Dar tu știi...»

«Trebue să-l ved, — o întrerupse Persida, — alt-fel s'ar mahnii mama.»

Obrajii călugăritei se roșiră. Îi era par'că se dăramă casa în capul ei. Grozav gând! Încă un suflet pierdut! Cea mai iubită dintre fetele ei se ducea și ea, ca să-și petreacă viața în ticăloșie omenească.

«Du-te, fata mea! — grăi dânsa cu blândeță umilită. — Dacă e dorința mumei tale, trebue să-l veți chiar acum.»

Persida 'și deslegă șorțul, sêrută mâna Maicii Aegidiei, apoi se depărtă ducându-și șorțul în mâna stângă, ca să-l atirne la locul lui, și să meargă 'n sala de așteptare.

Îi era însă greu să meargă — așa fără de veste și ar fi voit să-și mai facă timp de resgândire.

«Nu! — își dîse peste puțin ridicându-și capul. — Să ved ce voește.»

La ușa sălii de așteptare iar se opri și stete pe gânduri.

«Te rog să ne lași singuri», — grăi întorcându-se spre sora ce-o însoțise și era datoare să stea și dânsa 'n sală în vreme-ce Persida vorbea cu tînêrul.

Sora se plecă umilită.

«Aceasta eă nu pot s'o fac!» răspuse ea. — Știi prea bine, că n'ași pute s'o fac fără-ca să'mi mărturisesc peccatul, și știi și pedeapsa.»

Persida 'i apucă mâna și se uită stăruitor în ochii ei.

«Te rog să suferi pedeapsa, căci Dumnezeu îi va ierta alte peccate în schimbul ei. Te rog, — dîse ea, — căc n'ar fi cu puțină să vorbim deschis, dacă n'am fi singuri!»

Sora-și plecă mai umilită încă capul și-i făcù semn să se ducă.

Codreanu se cutremurà și sări 'n picioare când, Persida se ivi voioasă 'n ușă.

«Așa-i că te miri? — dîse el mergênd spre dânsa.

«Nu, — răspuse ea întinđendu-i mâna. — Vêđend biletul, D-tale, mi-am închipuit numai decăt c'ai fost pe la mama și ea te-a trimis aici.»

«N'am vêđut-o, — grăi el. — Am căutat-o, ce-i drept, dar n'am găsit-o nici a casă, nici la pod. Am aflat însă ieri seară, că ești aici — și am venit.»

«Așa! — dîse ea oare-cum ușurată. — Care va să dîcă nu ai vorbit cu mama!»

«Nu încă!»

Ea-l pofti să se așeze, se aședă și ea, apoi rămaseră cât-va timp strîmtoși: el nu știa cum să înceapă, eară ea aștepta să vadă ce vrea el.

«Am fost foarte mirat, când am aflat, că ai plecat de la Arad,» — începù el în cele din urmă.

Persida zîmbi, stete puțin pe gânduri, apoi obrazii 'i se umplură de sânge.

Era hotărîtă să-i spună fără de încungiu, cum s'au petrecut lucrurile de ea s'a hotărît de o dată să plece: așa trebuia să facă, și ea nu putea să facă de cât cum trebue. Acum însă, când se afla față în față cu el, ea nu putea, — nu! — mai bine moartă!

Gândul omenesc străbate într'o singură clipă și timpul și depărtările, și acum în clipa aceasta ea vedea în gândul ei toate cele petrecute și-l vedea și pe el umblând răsleț prin lume, ajuns din om neom, nenorocit fără de vina lui. Se împăcase cu gândul, că ea nu poate să-l ajute și că nu le rămâne amândurora decât să uite cele petrecute, care nu erau, la urma urmelor, decât o nebunie de tinerețe. Ii era însă rușine c'a crezut că poate să-l mai și batjocorească spuind altui bărbat ceea ce numai ei amândoi știa.

«Mi s'a urit de învălmășeala și de sgomotul lumii,—îi răspunse ea,—și m'i-a venit dorul de liniștea acestei case!»

«Și ai să rămâi aici, se înțelege,» dîse el rîdînd.

Ea stete puțin pe gânduri, și sufletul par'că i se înălța.

«D-ta rîdi,—grăi dînsa;—nu trebuie însă se scapi din vedere, că eu aici am crescut și că sunt femeie. D-voastre, bărbații, vă avîntați cu inimă îndrăzneată în toiul lumii și totu-și nu o dată sunteți cuprinși de dorul singurătății: dar noi femeile, care numai rădămate de alții putem să trecem prin lume?»

Codreanu ear zimbi.

«D-ta n'ai decât să vrei, pentru ca să ți găsești rădăm,» dîse el.

«Știu, —întîmpină ea tot zimbind cu ironie.—Sunt tîneră frumoasă și deșteaptă: nu'mi mai lipsește decât inima ușoară, pentru ca să m'i iaă avînt. Eu mă înpăimînt când mă gîndesc la mulțimea datoriilor, pe care le iaă asupra mea, când es de aici, și sunt cuprinsă adese-orî de simțimentul, că nu pot să le împlinesc pe toate.»

«Dar,—dîse el,—datoriile avem cu toții.

«Și foarte rar avem și mulțumirea de a le împlini,» —îl întrepruse ea.

«Aș!—dîse el,—dar atunci cei mai mulți dintre noi s'ar simți foarte nenorociți.»

«Nu,—dîse ea;—suntem, dar nu ne simțim, fiind-că omul se deprinde cu toate. Inchipuește-ți, că eu nu rămân aici. N'ași putea să staă așa,—fată mare. Ar trebui să mă mărit. Să dîcem, că m'i găsesc un soț mai presus de toate așteptările mele. De unde pot eu să știu, dacă nu voi prinde mai târziu slăbiciune pentru altul? Ce fac atunci? Sunt orî nu datoare să-i mărturisesc soțului meu adevărul?»

«Da!»—dîse el cu toată hotărîrea.

«Dar dacă aș fi avut mai nainte slăbiciune pentru altul,—urmă ea;—tot sunt dator să-i mărturisesc adevărul?»

El tresări.

«Da!»—dîse iar, însă de astă-dată cam cu jumătate de gură.

«Și-o să se bucure dînsul?»

«Nu tocmai.»

«Atunci,—grăi dînsa rîdînd,—e par'că mai cu minte să nu-mi fac datoria. De ce să-i spun, când îl mîhnesc prin aceasta? Am să mă deprind încetul cu încetul cu gândul, că datoria mea e să tac, să fiu făfarnică și să-mi

fac de-a sila cele-l'alte datorii,—pe cât le pot.—Urătă viață!».

El se uită nedumirit în fața ei.

«Bine, Domnișoară,—dîse el strîmătorat,—dar D-ta tot n'ai putea să rămâi aici.»

«De ce nu?».

«Fiind-că nu e cu putință.»

«De ce să nu fie cu putință?»

«Pentru-că ești,—dacă nu mă înșel,—ortodocsă.»

«Să trecem peste aceasta,—grăi dînsa aședată.—Când e vorba de viață și de moarte, nu ne mai uităm la asemenea lucruri mici. Oamenii suntem, la urma urmelor, cu toții, și Dumnezeu e unul și acela-și pentru toți.»

«Eu tot nu cred, că ai să rămâi aici,» —dîse el iar în glumă.

«Nici eu nu cred, —răspunse ea.—Voiesc numai să dîc, că cel puțin acum nu e pentru mine gînd mai adimenitor de cât să rămân aici, și m'ași simți foarte nenorocită, dacă mama ar stărui să ies iar în lume. Ași ieși, fiind-că ași fi datoare să îndeplinesc voința ei, dar m'ași simți foarte nenorocită.—Mă simt atât de bine aici, și mai am încă timp destul pentru sbuciumările vieții.»

Codreanu începu să tremure.

«Care va să dîcă,—grăi dînsul cu glasul înnăbușit,—ești hotărâtă să rămâi aici?»

«Nu,—răspunse ea,—eu n'am nici o hotărîre, și dacă mama astădî va dîce să ies, voi ieși mîne. Răspund numai la întrebarea, pe care mi-ai pus-o rîdînd. M'ași simți nenorocită, dac'ar trebui să ies acum.—Peste un an, peste doi,—nimeni nu știe ce are să simță,—voi ieși cu inima ușoară: acum mi-ar fi foarte greu!»

Codreanu o nțelegea deplin și nu mai știa ce să i dîcă, ci se uita numai cu ochii țintă la un colț al odăii.

«Și dacă eu te-ași ruga?» —întrebă el sfios și cu jumătate de gură.

Ea se ridică și rămase stînd dreaptă și cu ochii n jos

«D-ta știi că țiū mult la D-ta și n'ași puté să dîc nu!—răspunse ea încet,—dar ții și D-ta la mine și nu ești în stare să-mi faci silă.—Mai târziu!—Nu-i așa?»

«Da!» răspunse el ridicându-se.

«Îți mulțumesc,»—grăi dînsa, întîndîndu-i mâna.

El apucă mâna și o sărută.

«Ai să mai treci pe la mama?»—întrebă ea.

«Nu!» răspunse el hotărît.

«Îți mulțumesc!»—grăi ear dînsa,—și la revedere!»

El îi sărută încă odată mâna, apoi dînsa se retrase, și peste puțin intră sora bîtrînă, înaltă și slabă, ca să descuie ușa, pe care avea să plece Codreanu.

CAP. X

Cine ce poate.

Mare lucru tîrgul de toamnă de la Arad!

Timp de câte-va săptămîni drumurile de țară toate sunt pline de care încărcate, care aduc bogățiile din șapte ținuturi, ca să le dasfășure prin piețele și prin u-

lițele Aradului și pe câmpia de dinpregiurul lui, unde s'adună care cu poame de pe Crișuri și din valea Murășului, cu lemnărie din munții Abrudului și cu bucate de pe câmpia mănoasă, se'nșiră butoaiele cu vin din podgorie ori cu rachiu de pe Murăș, și se'ngrămădesc turme de oi venite din Ardeal, cîrde de porci aduși de pe Luncii, herghelii de cai crescuți pe poenele munților și cireți de vite mânați de jelepari umblați prin lume.

Ce mulțime de oameni și ce amestecătură de tipuri și de porturi și de limbi! E par'că aici e mijlocul pământului, unde se'ntînesc toate neamurile. Pe'nserate s'aprinde împregiurul orașului miș de focuri, la care stați de vorbă ori își petrec cântând aici Români, colo Unguri, mai departe Șvabi, iar printre aceștia Sârbi, Slovaci, ba până chiar și Bulgari.

Dar tot Românul, sêracul, e și aici cel mai de frunte, căci vine iarna geroasă și ajunge la preț cojocul călduros, la care nimeni atât de mult ca Românul nu ține.

Și nu e numai că tot Românul vrea să-și aibă cojocul dar ține să-i mai fie și frumos împodobit cu flori tăiate din carmajin ori cusute'n fire de ibrișin. Nu-i cojocul, ci podoaba de pe el ceea ce-i aduce câștig cojocarului: asta se plătește, dacă e frumoasă, cu mâna largă și neîntrecută.

Nici că se poate pentru un cunoscător mai mare mulțumire de cât să treacă printre șetrile cojocarilor din Arad, ca să vadă unul câte unul cojoacele de probă. Frumosul e frumos nu-i vorba, pretutindenea, dar cojoace frumoase ca la Arad nicăiri nu se găsesc, fiind-că mai rar găsești aiurea oameni, care pot să le plătească.

Trică și împlinise de mult anul, dar tot mai rămăsese la Claiți, fiind-că îi era greu să plece, ca să-și înceapă cei doi ani de călătorie. Nici că intră însă calfele de cojocari la stăpân de cât de două ori pe an: fie la Sf. Gheorghe, fie mai ales la Sf. Dimitrie, pe când cojocarii au mult de lucru. Apoi o calfă trebuie, mai înainte de a ieși în lume, să-și arate destoinicia, pentru ca stăpânii să știe ce poate și cum să-l plătească. El s'a învoit dar cu Claiți, ca să coase pentru târgul de toamnă o *bundă*, adică o blană de miel, lungă până la pământ, albă și împodobită cu flori cusute'n ibrișin. A lucrat patru luni de zile la ea, dar și era frumoasă, în cât Claiți n'o lăsa mai jos de două sute de florini și se lăuda tuturoră că el l'a scos calfă pe Trică.

Eară Trică stetea rușinos în dosul bundei de probă, ca să fie la îndemână, când vin stăpânii, care caută calfe. Era tot lung și deșirat, tot motolog și gură cască, dar mai nespălat și mai nepeptenat de cât odinioară. Se împlinise aproape un an de când plecase soru-sa de la Arad, și de atunci pierduse obiceiul de a se peptena, când merge la masă.

De oare-ce breasla cojocarilor din Arad ținușe morțiș ca cojocarii din alte părți să nu-și poată scoate marfa la vânzare de cât în ziua a treia, Bocioacă și avea și el, ziua 'ntîiu și ziua adouă, lățile 'nchise și se plimba printre șetrile cojocarilor din Arad, ca să vadă ce lucruri frumoase au mai scos în târg,

«Cine a făcut bunda asta?» întrebă el uitându-se cu deamănuntul la cusături.

«E!» răspuse Trică făcând un pas înainte.

Bocioacă, tot înalt și subțire și el, se uită de jos până sus la Trică. Ii era par'că nu se poate, ca acele mâni mari să fi cusut florile cele atât de curat scoase.

«E bine, băiete! — dîse el. — Când ai eșit calfă?»

«De Sf. Gheorghe.»

«Vrei să vii la Lipova? — Ești Bocioacă, starostele.»

«Știu, că și eu sunt de pe acolo.»

«De unde?»

«De la Radna.»

Bocioacă se uită din nou în fața lui.

«Doară nu ești fratele Persidei?» — grăi el. — Par'că-mi semeni și tu cu mă-ta.»

«Asta e!» — răspuse Trică rîdînd.

«Ce-a avut mă-ta cu Neamțul», — întrebă starostele schimbînd vorba.

«Care Neamț?»

«Huber. Care altul?»

«Ești nu știu nimic», răspuse Trică cu atât mai mirat, cu cât mămă-sa era și ea aici în târg și nu-i spusese nimic.

«Bine, — grăi Bocioacă, — a luat podul de la dînsa și pare-mi-se c'a înșelat-o și cu pădurea de la Cladova.»

«Ești, — dîse Trică rîdînd, — nu cred, că poate cine-va să'nșele pe mama.»

Bocioacă iar se uită la băiat. Era, par'că, ce-va foarte deștept în ochii lui.

«Ei! vii?» — întrebă el din nou.

«Vin.»

«Ce ceri?»

«Nu mai cer nimic, — răspuse Trică. — Nu mi-e destul, că stați la casa d-tale?! O să-mi dai ce-i socoti!»

Bocioacă era încântat.

«Când vii?»

«Chiar acum după târg!»

«Vorbă încheiată!» — grăi Bocioacă și-i strînse mâna, apoi se duse mai departe.

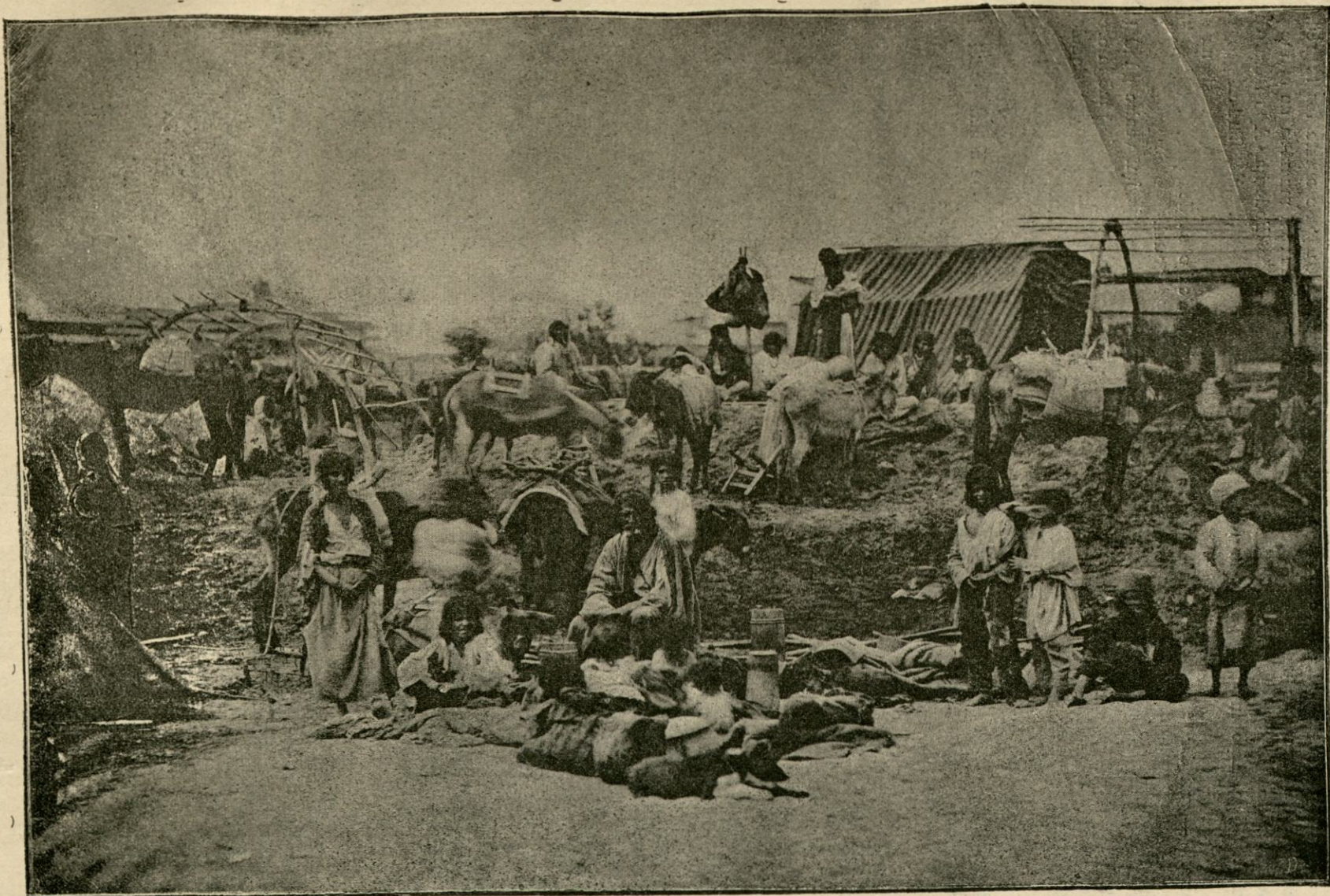
Ear Trică nu mai avea astîmpăr. Voia să vadă pe mămă-sa, ca să afle ce s'a întîmplat cu Huber și să-i spună, că s'a'nvoit cu Bocioacă, același Bocioacă, în casa căruia nu fusese primit ucenic.

«Auți vorbă!» — strigă Mara puindu-și mâinile în șolduri.

Se bucura cum de mult nu s'a mai bucurat. Lasă că-i părea bine că Trică a intrat calfă tocmai la Bocioacă, dar avea și mare trebuință să-i fie feciorul prin apropiere.

De când aflase, că Codreanu s'a'nșurat și s'a popit, ea își pusese de gând să n'o mai lase pe Persida la călugărițe. Nu era însă chip s'o scoți din mănăstire. Ea dîcea, nu-i vorba, că nu mai stă, dar potrivea mereu lucrurile așa, ca să mai rămâie, și nu mai știa ce să-i facă, ca s'o scoți.

Duminecile și zilele de sêrbători Mara o lua și-o ducea la biserica de la Lipova. Foarte adese-ori însă Mara era dusă pe la târguri, și atunci Persida lua pe vre-una din

„Vatra“.

Sălaș țigănesc

Tip. „Gutenberg“, București.

fetele de român ce se află la călugărițe și tot se ducea. Le părea foarte rău călugărițelor, căci era, dacă-i vorba, chiar mai frumoasă biserică acoala în mănăstire, dar Persida ținea să meargă la biserică ei, și nu putea nimeni s'o oprească. Ba s'a făcut încetul cu încetul obiceiul, că Persida lua toate fetele de român cu dânsa, încât era o frumusețe să le vezi, și Lipovenii țineau mult la fata Maref.

«Minunat lucru!» — grăi dar muma. — O să te duci Duminecile și zilele de sărbători s'o iei pe Persida, ca s'o duci la biserică. Nu le prea place călugărițelor, că duce fete cu dânsa. Apoi să facem ce-om face, ca s'o scoatem de acolo.»

«Da!» — răspunse Trică voios. — Dar cu Huber ce-ai avut?

«Ce să am? — grăi Mara. — Nu cum-va sunt proastă, ca să alerg și să muncesc, apoi să împart câștigul cu dânsii? Nu câștig nimic și n'am nimic de împărțit!»

«Bine, dar aud că ți-a luat Huber podul.»

«Nu-mi mai trebuie mie podul acela! — Stați toată ziua pentru câți-va creștari, când am atâta treabă în altă parte.»

Lui Trică îi părea cu toate aceste foarte rău. Nu se putea împăca cu gândul, că muma-sa nu mai e podăriță, când toată lumea îi dice «Podărița.» Apoi îi era parcă i-ar fi venit lui să ia podul în arendă, fiind-că grozav îi plăcea să vadă creștarii adunați grămadă, și nu se putea împăca cu gândul, că o să dea și el creștari, când va trece de aici înainte podul.

«Și, uite! — dice el, — mie îmi venise gândul să stai acasă cu voi, să mă duc diminețile și să mă întorc serile.»

«Să stai, dragul mamii!» — grăi Mara înduioșată, — ca să fim odată oameni adunați și noi.»

«Dar o să dau prea mulți creștari.»

«De asta să nu-ți pese, — dice ea încet, — căci tot ai noștri sunt creștarii. Gheorghe a luat podul în tovărășie cu mine.»

(Va urma).

PROVERBII INDICE

1.

De țara unde nu-i stăpân,
Să fugi, ori care-ți este casta.
Dar unde sunt stăpâni mai mulți,
Fugi mai ales de țara asta.

Nu sta în casa unde vezi
Că e stăpân numai nevasta —
Dar unde e nevasta rob,
Fugi mai ales de casa asta.

2.

De-ar fi o poezie ori cât de încheșată,
Toți criticii cu sgomot pe dânsa năvălesc —
Și muștele întocmai poftarețe pândesc
Să afle-o rană mică p'un corp frumos de fată.

3.

Din gura unui prieten sunt glume, lucru bun,
Cuvintele, pe care străinii de le spun
Sunt pentru noi insulte, chiar spuse fără voce —
Acea ce e fumul la ori ce lemn comun,
Noi dicem că e miros, când lemnul e alôe.

4.

«Lipitoare e femeea» dice un nebun odată.
O, sormană lipitoare, cu ce-i ea asemănată!
Numai sângele cel negru ți-l răpește lipitoarea,
Dar femeea-ți ia puterea, mintea, banii și onoarea.

5.

Cânele-a vădit o fată:
«Carne!» — a dis, bătându-și dinți

Și-și priveau părinții fata:

«Floare» — au dis plângând părinții.

Și-a vădit-o un călugăr:

«Bestie» a strigat ascetul.

Și-un poet vădit-a fata:

«Anger» a șoptit poetul.

6.

Femeile sunt carne, cadavre, un secret —
Așa gândește-un câne, un popă, un poet.

7.

Un poet crează numai. Poesia-i ca o fată:
Numai criticul cunoaște toată golătatea ei —
Ast-fel și dragălașia măritatelor femei
O cunosc bărbații numai, dar părinții nici odată.

8.

Vezi! Ce-au adunat părinții,
Risipesc copiii lor —
Limba 'nghite-așa ușor
Toată munca ce-o fac dinții!

9.

Ce nu ved poeziilor 'n lume!
Corbilor ce nu le place!
Omul beat ce nu vorbește!
Și femeea ce nu face!

10.

În această țară toată lumea 'nșeală!
Cei străini prin vorbă prea națională,

Prin purtare bună păcătoșii slugi,
Fetele prin lacrimi, preoții prin rugă —
Țară, cum e asta, scuipă-o și fugi!

11.

Până la cinci ani copilul cu nuiua tu să-l creștii,
Zece ani apoi cu vorba cât de rău să-l dojenești,
Iar d'aici ca pe un prietin cu blândețe-l stăpânești.

12.

Ușor conduci p'un om netot,
Dar mai ușor pe cel cuminte,
Pe-un semidoct nici tu Părinte
Nici zeii cerului nu pot.

13.

Sunt nenorocit, sërmanul!
De cei răi nu pot să scap —
Leului căzut în baltă
Îi sar broaștele pe cap.

14.

Noi vom trăi din pânea cerșită 'n umilire,
Noi vom purta vèzduhul cel vînet, ca vestmènt,
Noi vom dormi în crivèț pe netedul pămènt:
Noi n'avem trebuință de legi și stăpânire!*)

15.

La cântar trei mii de preoți și-adevèrul l'am pus eu —
Și de cât trei mii de preoți adevèrul e mai greu.

16.

Cei cu talente-ajung mereu
La grijă și dîle grele,
Iar cei fără de ele
Scutiți sunt d'orî ce greu.—
Privighetoarea blîndă ce-i!
Dar tu o 'nchiți sërmana,
In timp ce coțofana
Se plimbă 'n dragul ei.

17.

Când ajunge omul în pericol mare,
Ca să-și scape viața el dă tot ce are;
In ast-fel de casuri bani sunt dușmanî.
Dar, scăpat de moarte, el își schimbă fața
Și 'n primejdii nouă își aruncă viața
Ca să facă banî.

18.

Dacă voești să fii cuminte,
Cu un picior tu stăi pe loc,
Cu celălalt mergi înainte.
De cât să plângi că n'ai noroc
Și c'ai greșit un pas, mai bine
Cu amèndouè stăi pe loc.

19.

Pe-a cel ce sub picior îți sapă
Nu-l prinde prietin, cât trăești.
El ți-e dușman; să-ți amintești
Că apa-i apă.

Și apa 'nctet își schimbă locul —
S'o faci ferbinte cât ai vrea,
S'o clocotești, că totuși ea
Va stinge focul!

20.

Să te scoli de dimineată, să muncești cât ți-e puterea,
Să te lupți voinic și nobil; cu ai tăi să'mpartî averea,
Și nevasta să ți-o aperi de obraznici ticăloși:
Aste patru lucruri, frate, să le 'nveți de la cocoși.

21.

Când regele ascultă de medicî, de miniștrî,
De domniî profesori,
Adio, sănătate! Adio, cuminție!
Adio, voi comori!

22.

Să dai bogatului un dar,
Unui viteaz să-i dai podoabe,
Eunucilor să le dai roabe —
Supremele prostii îmi par!

23.

Când Dumneșeu te are drag,
Și te ia 'n paza milei sfinte,
Ca arme de-a lupta 'nainte
Nu-ți dă nici pietre, nici cîomag —
Când Dumneșeu te are drag,
Îți dă pricepere și minte.

24.

Cel ce 'și încue bogăția
Și pe sèracî nu-i dăruește,
Nici pentru el nu cheltuește:
E o momâe ce păzește
Pe seama altora câmpia.

25.

Dăruește-le, fii sincer, clevetește-le cum vrei
Fii slugarnic, blînd orî silnic, cu temeî, fără temeî:
Ce și-au pus în cap odată, nu poți scoate din femeî.

26.

Acel ce și 'n nefericire
Nu-și perde capul și-i cinstit,
Cel ce rămâne umilit
Când are-avere și mărire,
Și-acel ce-și ține jurămèntul

Și față cu dușmanii săi:
Tu dă-mi tovarăși p'acești trei
Și-ți biruesc cu ei pământul.

27.

Când e vorba să faci bine
Să ajuți pe cei ce mor,
De nevoi să-ți aperi țara
Și să-ți naști ție fecior —
La aceste patru lucruri
Cine-și ia loțiitor?

28.

Din rest nu poate crește nimic întreg la loc —
Dar sunt, zic eu, trei lucruri, cari au acest noroc:
Un rest de datorie, de boală și de foc.

29.

Cei-ce privesc cu multă seamă
La alții, cum privesc la sine —
Cei ce privesc, ca la o mamă,
La orî și ce femeî străine —
Cei ce privesc cu rîs, orî teamă
La banî, ca la un rîu ce vine:
Aceștia toți cumînți se chiamă,
Că toți privesc precum e bine.

30.

Un domnitor, născut din neam de jos;
Un preot înțelept, al cărui tată
A fost un idiot și-un caraghios;
Și-un om sêrac, care-a ajuns de-odată
Să aibă banî și bunuri din prisos —
Aceștia trei, orî cât de bunî s'arată,
Ei toate, câte sunt, le vîd pe dos.

31.

Uiți o sumă de defecte
Pentru o singură virtute —
Cei ce captivează iute
Sunt naturî perfecte.

32.

Regele să se păzească
De *dușmanî* (tradus: *femeî*,
Că 's mai rele de cât ei.)

Și de *hoți* să se păzească
(S'au tradus *funcționari*,
Că sunt cei mai răi tâlhari.)

Regele să se păzească
De *curtenî* (tradus: *dulăi*,
Că sunt câniî cei mai răi.)

33

Eu sunt născut din neam de jos —
Tu ești boer, dar ticălos!
Ce crezi, că am să cad pe spate,
Când vîd frumoasele-ți palate?
Eu vîd păduchi d'atâtea orî
Și 'n cele mai frumoase florî.

34.

De oamenii sgârçitiî ride pământul
Și ride Iadu 'n pumni de domni și regi.
De cei ce fac pentru popoare legî
Cum rîd în codrii fiarele și vîntul!
Și vermiî rîd de cei care 'și fac placul
Și de femeî cu poale lungî e vesel dracul.

35.

Foc, celor ce-au ucis și fură!
Bogaților plumb cald în gură!
Pumnal, celor mândriți cu rangul!
Și cui își vinde țara, dați-i ștrangul!*)

36.

Când vezi pe drum un câne, n'ai piatră — lucru trist!
Când ai în mână piatră, e gol de câni tot locul.
Când ai și câni și pietriî și-arunci, tu n'ai norocul
Să-i poți lovi! Iar dacă lovești ca bun artist,
Stăpânul lor te vede și-ți scutură cojocul —
Cu-o soarte-așa perversă, să nu fii pesimist?*)

37.

Sgomot fac cei rei și josnici, nu cei nobili, baga sama!
Aurul nu poate face sgomotul ce-l face-arama.

38.

Cerșetorule, ia spune-mi, mănânci carne bucuroș?
— Când n'am vin, nu laud carnea; mi se pare de prisos.
Audi tu! Cum vîd îți place vinul și când nu 'ți-e sete?
— Aș! îl beau, dar nu cu poftă, când n'am musică și fete.
Fetele vreau chieluială. Ai tu banî? Ești sdrențe tot.
— Aflu eu! Câștig cu jocul și mai fur de unde pot.
Ești tâlhar și joci și cubiî? Omul rîu în temniți pierel
— Cum să-mi duc alt-fel viața, dacă n'am nic. o avere!

39.

Când m'ai clevețit, mă bucur și zîmbesc de fericire,
Pentru că de tac, vîd însu-mi că sunt drept și bun bărbat —
De mă supăr însă, Doamne, cât de mult sunt vinovat
Că eu te-am făcut cu voia-mi vinovat de clevețire!...

(Va urma). (Traduceri din liter. sanscrită)

G. COȘBUC.

„Vatra“.

Sărutatul

Tip. „Gutenberg“, București.

DI ANIVERSARĂ

DE DYKENS

I

Era o grădină de pomi, în dosul unei case vechi de piatră cu o verandă înaintea uşei. În grădina aceea într-o dimineaţă frumoasă de toamnă se auzeau cântece vesele şi risete, iar două fete jucau pe paşiştea grădinii în vreme ce mai multe ţărance steteau în virful scăriilor şi culegeau mere. Era o privesite farmecătoare, naturală: o di frumoasă, un loc tăcut. Şi amândouă fetele rideau cu hohot şi jucau după pofta inimii lor.

Dacă nimeni n'ar voi să strălucească în lume—şi eu ţiū cu îndărătnicie la părerea mea şi cred că şi d-voastră ţineţi cu mine—viaţa noastră ar fi cu mult mai frumoasă şi mai veselă, oamenii ar trăi mai prietineşte unul cu altul şi toţi am ajunge mai repede înainte. Cât de frumos era, să veđi pe aceste două fete jucând! Ele nu aveau alţi privitori, decât pe femeile cari culegeau mere. Şi bucuria lor cea mare era, că jocul lor place femeilor din pomi; dar ele jucau şi de plăcerea lor proprie. Şi cum jucau!

Nu ca artistele de balet. De loc nu. Jocul lor nu era nici cadril, nici menuet, nici măcar o simplă polcă engleză. Şi nu era nici în stil francez, nici în stil englez, ci mai mult într'un stil spaniol, care, după spusa oamenilor, e un stil foarte liber şi vesel şi, prin sunetul zuruitoarelor castanete, are aerul unei improvizatiuni frumoasă de tot.

Şi cum jucau pe sub meri, şi cum alergau dintr'un colţ al grădinii într'altul şi cum se învêteau în cercuri, părea că frumuseţea mişcărilor lor se răspândeşte prin împrejurimile pline de soare, întocmai ca cercurile tot mai mari ale apei liniştite. Pêrul lor, lăsat în voia vântului, şi hainele largi fluturătoare, elastica iarbă sub picioarele lor, crengile clătinate de vântul dimineţii, frunzele strălucitoare de rouă şi umbra lor tremurată pe paşiştea verde—aerul proaspăt care adia de alungul câmpiilor şi să juca alene cu morile de vânt—toate aceste păreau că joacă, toate câte erau, dela aceste fete până în depărtarea zării, la ţăranul care ara pe culmea colinei, ce părea în depărtarea orizontului, că e aşedată la marginea lumii.

În urmă, fata cea mai tînără căđu, fără resuflet de obosită, pe o bancă de lemn, să se mai odihnească. Cea-l'altă se ređimă de tulpina unui măr. Musicanţii, unul cu o harpă şi cel-l'alt cu o flaută, au încheiat cântecul cu un acord plin, ca şi când ar voi să se mândrească şi ei cu veselia lor, ca şi când cântecul ar fi mers atât de repede şi a emulat cu jocul fetelor într'un chip atât de obositor, încât n'ar mai fi fost cu putinţă să mai ţie nici o secundă măcar. Femeile din meri au lăsat să se audă un murmur surd, care ţinea cum se vede locul unui aplaus, apoi începură să culegă iarăşi mere, cu multă sirguinţă, ca albinele.

Cu atât mai sirguitor culegeau mere—cred eu,—căci un domn cam bêtrân, doctorul Ieddler în persoană, se ivi acum în grădină, ca să vadă ce se petrece şi cine bătaia lui Dumnezeu a îndrăsnit să aducă muzica până

în diua pe pământul şi pe moşia sa. Trebuie să ştiţi că grădina era proprietatea doctorului Ieddler şi tot a lui proprietate erau şi cele două fete. Şi trebuie neapărat să mai ştiţi una: doctorul Ieddler era mare filosof şi nu prea iubitor de musică.

«Musică şi joc *astădi*?» işi diise doctorul cu glas incet şi rămase mirat.

«Eū credeam, că diua de ađi are să fie o groază pentru ele... şi ele joacă! Ah, lumea asta e o lume de contradiceri!... Ce-i asta, Grace? Ce-i asta Marion?» diise el tare către fete. «E lumea astă-đi mai nebună, decât de obicei?»

«Chiar de-ar fi, tată, te rog, să mai treci cu vederea nebunia noastră» diise fata cea mai tînără, Marion, apropiindu-se de tatăl-său şi privindu-l în ochi. «Să nu te superi tată, dar astă-đi e diua aniversară a cui-va!»

«A cui-va!» diise doctorul. «Nu ştii tu, dragă, că fie-care di e diua aniversară a cui-va? Nu ştii tu, căti oameni se nasc în fie-care minut, încep în fie-care minut a trăi lucrul acesta minunat şi ridicol—ha, ha! nici nu merită să vorbeşti serios—lucru acesta ce să numeşte viaţă?»

«Eū nu ştiu, tată!»

«Fără îndoială, nu ştii! Tu eşti o femeie—aproape o femeie!» diise doctorul. «La urmă» adause el şi privi drăgălaşii obraji ai fetei, care erau atât de aproape de ai lui «la urmă, cred, că e diua ta astă-đi!»

«Da, tată? Cređi?» diise fata favorită a tatălui şi sărută obraji lui.

«Aşa!» diise doctorul şi şisă sărută fata, «şi să dea Dumnezeu! să se reîntoarcă diua aceasta de multe ori—ce idee! Gândul să doreşti o repeţire într'o farsă ca viaţa asta» diise doctorul «e ridicol! Ha, ha! E ridicol!»

Doctorul Ieddler, precum ştiu cititorii noştri, era mare filosof. Principiul filosofiei sale era, că viaţa asta şi toată lumea, este o farsă nesfârşită, un lucru atât de netrebnic, încât nu merită ca un om serios să se gândească la ea.

«Dar cum aţi ajuns voi la musică?» întrebă el. «Musicanţii aceştia... hm, fără îndoială sunt hoji de găini... De unde vin?»

«I-a trimes Alfred» răspunse fata cea mai mare, Grace, şi legă în pêrul fetei celei mai mici nişte flori, cari îi căđură în vremea jocului.

«Aşa dar Alfred a trimis musicanţii» repetă doctorul.

«Da. El i-a întâlnit pe drum, astă-dimineată. Ei veniau pe jos. Şi fiind-că astă-đi e diua naşterii sororii mele, Alfred a cređut că îi va face o plăcere să trimită musicanţii aici, cu rugarea, că dacă aflu eū de bine, să-i las să cânte puţin.»

«Dacă afl tu de bine! Da, da! Alfred, întrebă tot-d'a-una, dacă afl tu de bine!» diise doctorul, ca să dică ce-va.

«Şi fiind-că eū am aflat de bine» diise Grace veselă, şi stătū un moment să admire capul drăguţ al sororii sale, şi fiind-că Marion era aşa de veselă şi a început să joace, ne-am prins amândouă la joc şi am jucat

să ne iasă sufletul. Și muzica ne-a plăcut cu atât mai mult, căci ne-a trimis-o Alfred. Nu-i așa, dragă Marion?»

«O, eu nu știu, Grace! Cum mă mai necăjești tu cu Alfred!»

«Auzi! Să te necăjesc, când pomenesc numele iubitului tău!»

«Asta o știu, că mie-mi e indiferent, dacă-l numești ori nu» zise mititica cochetă, în vreme ce desfoia o floare, pe care o ținea în mână, și aruncă foile jos. «Sunt sătulă, să mă aud vorbindu-se de el; și când spui, că el e iubitul meu—».

«Ei, tac! Nu vorbi cu atâta ușurință de un suflet credincios, care te iubește așa de mult!» zise repede Grace. «Nici în glumă să nu vorbești așa! Nu e pe lume om mai cu credință de cât Alfred.»

«Nu și nu!» zise Marion, și cu o mișcare comică își încrunță sprincenele. «Ei și apoi?» zise ea după o pauză «e mare merit lucru acesta? Și în urmă eu—eu n'am trebuință ca el să-mi fie așa de credincios. Eu nu l'am rugat, și nu l'am provocat. Dacă el gândește, că eu—dar, Grace, de ce trebuie să vorbim noi tocmai acum despre Alfred?»

Era un tablou drăgălaș, să vezi pe aceste două surori, înalte și frumoase, rătăcind de braț pe sub pomi și vorbind una cu alta: Grace serioasă, Marion mai sburdalnică, dar amândouă întrebând și răspundând cu aceeași iubire de soră. Și era destul de curios, că în ochii fetei celei mai mici se ivise lacrimi; se vedea, că în vorbele ei pline de zimbet, tremura un gând adinc simțit. Era o luptă între gândurile și vorbele ei.

Deosebirea în etatea fetelor nu era mai mare de cât patru ani. Grace însă părea—ca în toate cazurile, când nu este o mamă care se vegheze (soția doctorului murise)—Grace, în iubirea ei de soră și de mamă tot odată pentru sora ei mai mică, părea cu mult mai bătrână decât era într'adevăr. Și din fire ea nu era comunicativă; nu era ca alte fete de etatea ei. Ea avea soartea să fie mamă în casă, o destinațiune sfântă, care înalță inima și apropie pe femei de îngeri.

Doctorul, privind în urma lor, se ocupa la început cu felurite gânduri vesele asupra nebuniei lumestii de a iubi ceva și a-ți plăcea ceva, asupra pustiului vis pe care-l visează inimile tinere, când cred un moment că în bătășica asta de săpun, ce se numește *iubire*, se ascunde vr'un lucru serios. Și cum să înșală inimile, și cum rămân înșelate pentru tot-d'a-una!

Dar ființa resignată și fără pretenție a fetei celei mai mari, sufletul ei blând și plin de statornicie, i-se arăta neconținut ca un contrast între blândețea ei și frumusețea farmecătoare a fetei celei mici. Și de dragul lor, doctorului i să rupea inima, gândind că viața asta e un lucru atât de ridicol.

Doctorul nu s'a gândit nici odată să întrebe, dacă fetele sale să nizuiesc, într'un chip ori într'altul, să privească viața ca un lucru serios. Dar tocmai de aceea era el filosof.

El avea o inimă blândă și bună și era dintre oamenii aceia, cari prin inima lor ajung să poarte picioare de lemn, să asvirlă aurul pe fereastră și ori-ce lucru prețios să-l prefacă într'un lucru de nimic.

«Britain!» strigă doctorul. «Britain! Unde ești?»

Din casă eși un om scurt, cu o față grozav de ne-mulțumită și fără seamăn de posomorită și posacă. La chemarea doctorului el răspunde murmurând și aproape batjocoritor: «Ei, eată-mă! Ce-i?»

«Unde i masa pentru dejun?» întrebă doctorul.

«Unde să fie! În casă» răspunde Britain.

«În casă! N'ai s'o aduci odată afară, cum ți-am spus

de erî?» zise doctorul supărat. «Nu știi că astă-zi avem oaspeți? Nu știi că avem de isprăvit niște afaceri? Că ați e o deosibită sârbătoare?»

«Dar puteam să fac eu ceva, doctore, câtă vreme femeile n'au isprăvit să culeagă merele, he?» zise Britain, ridicând vocea tot mai sus la fie-care cuvânt, așa încât la sfârșit el țipa de-a binele.

«Ai isprăvit acum?» zise doctorul, privind la ceasornic. «Cară-te! Curând! Unde e Clemency?»

«Aici sunt, Mister, aici» strigă un glas dintr'un măr și două picioare pocite scoboriră repede scara. «Am isprăvit, Mister. De grabă, femeilor.. cât clipești din ochi suntem gata.»

Cu aceste vorbe ea se apucă voinicește de lucru. Ființa ei era atât de caracteristică, încât merită să o descriem cu vr'o două-trei vorbe.

Clemency era de vr'o trei-deci de ani și avea niște obraji umflați și veseli, deși ea se silea să aibă aer de autoritate, ceea-ce o făcea grozav de caraghioasă. Dar ea, toată în tot, era atât de stângace, încât te prindea risul când o vedeai. Când țicim, că ea avu două picioare stângi și două brațe stângi, care însă nu erau ale ei ci ale altei persoane, și că aceste patru membre țapene păreau că nu stau acolo unde într'adevăr stau la toți oamenii—când țicim aceste, noi spunem adevărul în cele mai slabe expresiuni. Dar când spunem, că ea era absolut mulțumită cu acest lucru, și că ea nu pune nici o stavilă caprițiilor stângace ale membrilor sale, spusele noastre sunt o foarte palidă descriere a nepăsării ei. Hainele ei erau: o pereche uriașă de ghete, croite după o caprițioasă fantazie a unui cismar nebun, niște ghete cât toate zilele, cari tot-d'a-una apucau o direcție opusă de direcția picioarelor în mers; mai departe: o pereche de ciorapi albaștri; în urmă: o rochie și un șort alb, iar în spate o bluză de pânză în toate colorile lăsate de Dumnezeu, croită după cel mai neestetic model care se poate găsi în cele cinci continente. Ea purta tot-d'a-una mâneci scurte și tot-d'a-una avea coatele rânite de lovituri și se interesa atât de mult de coate, încât își da neconținut silința, chiar și în pozițiile în care era absolut cu neputință, să le întoarcă, să le vadă și să le mângăie.

De obicei o căciulă—sau mai bine zis, ceva în formă de căciulă—sta cocoțată unde-va pe capul ei, căci Clemency purta rar căciula într'acea parte a capului, în care de obicei o poartă cei-l-alți oameni muritori. Dar din creștet până în tălpi, Clemency era de o curățenie exemplară.

Așa era portul și exteriorul acestei Clemency Newcome, care era bănuită că într'un mod inconștient își falsificase numele de botez: Clementina se numea odată (dar nimeni nu știa cu siguranță, căci mă-sa murise iar rude nu avea).

Acum Clemency era ocupată să aștearnă masa și din când în când sta locului și-și încrucișa brațele, privindu-și coatele rânite și frecând cu o mână cotul mânei ceialalte, până când își aducea aminte de ceva ce mai lipsește, și atunci alerga trapa-trapa cu ghetetele ei, să aducă cine știe ce.

II

«Eată, vin advocații noștri!» zise Clemency într'un ton nu prea bine-voitor.

«Aha!» strigă doctorul și plecă să-i întâmpine.

«Bună dimineața! Bună dimineața!.... Dragă Grace! Marion! Au sosit domni Snitchey și Craggs. Unde-o fi Alfred?»

«O se vie în curând, tată!» răspuse Grace. El a fost ocupat atât de mult cu pregătirile pentru călătorie, încât s'a sculat până în ziua. Acu se plimbă puțin..... Bună dimineața domnilor!»

«Bună dimineața, domnișoară» zise domnul Snitchey «din partea mea și din partea domnului Craggs» — domnul Craggs s'a închinat — «bună dimineața, domnișoară Marion, și sărut mâna», ceea ce a și făcut domnul Snitchey. «Și vă doresc» — asta însă era minciună, căci la cea dintâi privire puteai vedea, că acest domn nu prea are multe dorințe bune pentru alți oameni — «vă doresc ca aceasta zi să se reîntoarcă de o sută de ori!»

«Ha, ha, ha!» rîse doctorul, gândindu-se apoi și stînd cu mâinele în buzunare. «Farsa cea mare într'o sută de acte!»

«De sigur, domnule doctor, D-ta nu vei fi dorind să scurtezi farsa acestei actrițe» zise domnul Snitchey și puse pe masă un pachet mic, albastru, plin cu acte.

«O, nu!» întîmpină doctorul. «Dumnezeu să mă ferească de asta! Să dea cerul, să trăiască și să ridă, cât or putea rîde, și apoi să dîcă, cu nu știu care francez: «Comedia s'a sfîrșit, lăsați cortina să cadă!»

«Francezul» zise domnul Snitchey și își viri ochii în pachetul cel albastru «n'a avut dreptate, doctore! Iar filosofia d-voastre n'are nici atîta dreptate, de asta te rog să fii asigurat, și asta ți-am spus-o eu de multe ori. Auți! nu există nici o serioșitate în viață! Dar atunci, mă rog, ce e un proces?»

«O glumă!» răspuse doctorul.

«Hm! Avut-ați vr'odată d-voastră vr'un proces?» întrebă avocatul cam atins.

«Nici odată!» zise doctorul.

«Cînd vei ajunge să ai un proces,» zise Snitchey, «o să înveți să gîndești alt-fel». Craggs, care era în toate reprezentat de Snitchey și care părea că e absolut inconștient de existența sa și de Eul său, a făcut acum o observare teribil de originală. Ea se raporta la singurul, absolut singurul gînd pe care el nu-l împărțea pe din două cu Snitchey, dar în schimb îl împărțeau alți oameni cu minte.

«Procesele se fac prea ușor! Prea ușor scapă oamenii din procese!» zise Craggs.

«Ușor?» întrebă doctorul.

«Da!» zise Craggs «ca toate cele. Toate în lumea asta, se fac numai ca să fie făcute. Toate există numai că să se facă ușor. Asta e slăbiciunea timpului nostru. Dacă lumea e o glumă (și eu nu voesc să neg), cel puțin trebuie s'o facem să fie o glumă incurcată. Viața trebuie să fie o luptă obositoare, Sir. Asta e scopul ei. Dar noi o facem prea ușoară. Noi ungem porțile vieții, ca să nu scîrție. Ele însă trebuie să fie ruginite. Atunci ar trebui să învățăm cum să le deschidem. Și totuși ele ar scîrții în țîține, Sir!»

Domnul Craggs părea că însuși scîrție în țîținele sale, pe cînd își expunea părerile, a căror impresiune el o mărea în mod simțitor prin exteriorul său, căci el era un om rece, aspru, sec, cărunț și îmbrăcat în haine sure, încât părea o piatră care arată pe șosele chilometrele, și avea ochi mici, scînteietori. Într'acești trei oameni erau reprezentate toate trei, regnele naturii. Craggs o piatră, Snitchey o coșofană sau un corb (dar nu era atât de neted și strălucitor) iar doctorul o lămă—fața lui era așa de brăzdată și galbenă!

Într'acestea apăru în grădină un tîner frumos, puternic, cu pașii grăbiți și cu fața zîmbitoare. El era îmbrăcat în haine de călătorie. În urmă-i venea un om cu un cufer mare. Doctorul și avocatul îi eșiră înainte, ca

cei trei frați ai parcelor, sau ca cele trei grații degheșate în costume de mare efect, sau ca trei prooroci bătrîni într'o pustie—și-l salutură.

«Multe zile fericite ca cea de astăzi, Alfred» zise doctorul cu o voce prim bariton.

«Întoarcă-se ziua de astăzi de o sută de ori!» zise domnul Snitchey cu voce de bariton secund și s'a închinat adînc.

«Întoarcă-se de multe ori!» repetă Craggs cu voce de bas și să închină și mai adînc.

«Ce salvă!» zise Alfred și stete pe loc «și unul—doi—trei vestitori de rău pe marea vieții. Noroc, că nu sunteți D-voastră cei d'întăiu pe cari 'i-am vădut astăzi: Alt-fel gratulările voastre mi-ar fi o piață rea! Dar Grace—iubita și buna Grace—a fost cea d'întăiu, și mă mîngăi cu asta!»

«Ba se mă erți, Sir! Eu am fost cea d'întăiu!» zise respectabila Clemency Newcome. «Ai uitat? Știi, cînd ai plecat până în ziua.... eu eram în casă.»

«Adevărat! Clemency a fost cea d'întăiu», zise Alfred arătînd spre femeie «și am onoare domnilor să vă recomand pe Clemency Newcome!»

«Ha, ha, ha!»—Mie și lui Craggs» zise Snitchey. «Ce recomandare!»

«Ea nu e așa rea precum pare!» zise Alfred și strînse mâna doctorului, a domnului Snitchey și a lui Craggs, apoi se uită împrejur. «Dar unde sunt—?»

Cu o mișcare bruscă și repede, care într'un moment aduse pe domnul Ionatan Snitchey nas în nas cu Thomas Craggs—Alfred se grăbi în partea unde erau fetele. Nu e trebuință să spun, că el a salutat întăiu pe Marion, apoi pe Grace. Ce privește pe Craggs, care se ciocnise cu stimatul său coleg domnul Snitchey, a făcut observarea, că Alfred prea se joacă cu viața.

Probabil, ca să abată atențiunea avocaților, doctorul Ieddler s'a grăbit să se pună la masă. Grace sta în fruntea mesei, dar a știut să întocmească lucrurile așa ca Marion și Alfred să fie despărțiți de cea-altă societate. Domnul Snitchey—trebuie că ați observat, că pe Craggs îl numim numai Craggs, iar pe Snitchey numai «domnul Snitchey», asta se va explica—așa dar domnul Snitchey sta față în față cu Craggs, iar pachetul cel albastru era între ei, pentru siguranță; doctorul își ocupase obicinuitul loc vis-à-vis de Grace. Clemency sbura, plutea aș putea să zic, mai poetic—, răpită de fericire în jurul mesei, ca îngrijitoare; iar melancolicul Britain la o masă de o parte își ocupa cu demnitate postul său de împărțitor al bucatelor.

«Carne?» întrebă Britain, în vreme ce dădu domnului Snitchey cuțitul și furculița în mână. Întrebarea lui Britain era atât de amabilă, cât de amabil e lucru cînd arunci cui-va o piatră în cap.

«Da!» zise avocatul, luînd carnea.

«Tot așa. he?» întrebă acum Britain pe Craggs.

«Mai slabă și mai bine friptă» răspuse al doilea avocat.

După ce Britain împlini dorința avocaților și după ce a îngrijit cu toată serioșitatea de doctor (numai la el se gîndea serios; el părea convins, că cei-alti meseni n'au trebuință să mănânce), el a rămas stînd aproape de advocați, atât de aproape cât îi permitea buna cuviință, se uita în gura lor și le număra mișcările cu ochii țintă. Numai odată 'i se înveseli și lui Britain fața și anume cînd Craggs, ai cărui dinți nu erau de prima calitate, a înghițit o bucată de carne nemestecată și a fost prins de o tusă strașnică. Britain se uita la el cu mult interes și strigă la urmă cu multă vioiciune: «Al dracului! Gîndeam, că are să se înece!»

(Va urma).

E. FLORESCU

FEL DE FEL

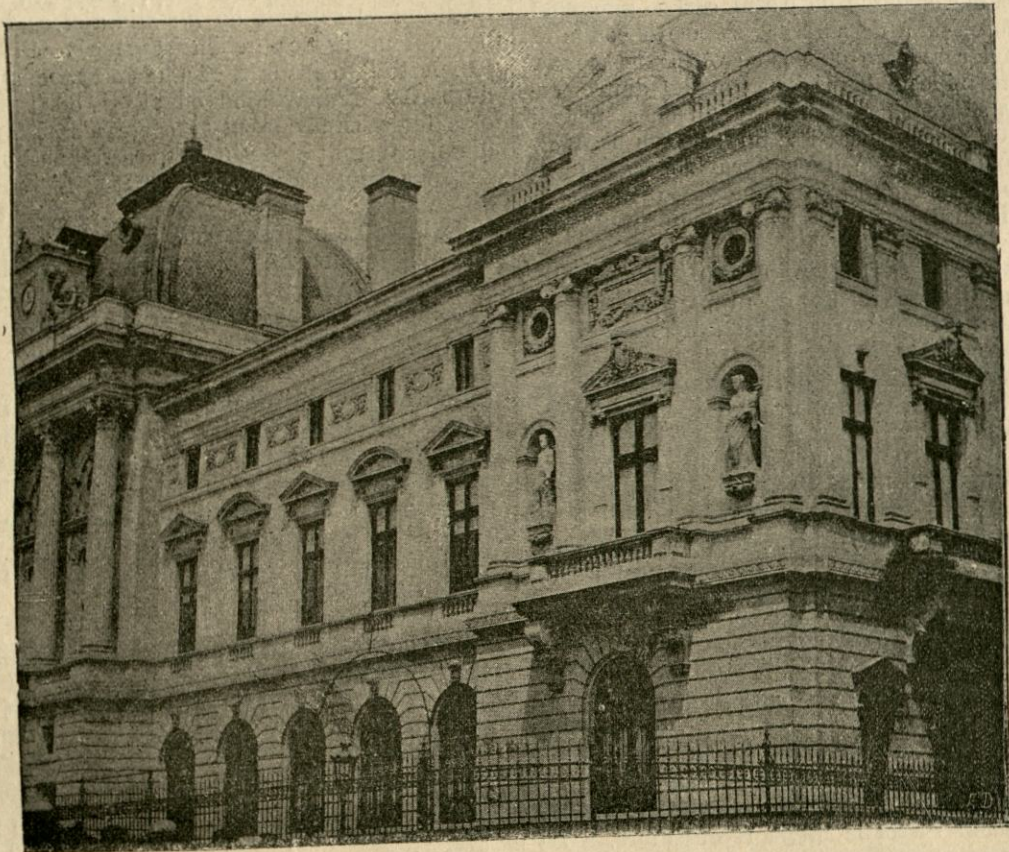
(Reproducerea interzisă fără învoirea editorului)

VARIETAȚI

S'aū înomolit Nemții. Era pe vremea ocupațiunii austriace, în anul 1853. Plouase odată tare, o săptămână întreagă nu mai contenise ploaia. Apa luase podurile stradelor — bărnele care formați pavagiul — stradele erau bălți întregi. Pe multe strade bărnele podurilor steteau d'asupra apei și, când trecea o trăsură, bărnele

plouă. Să sară Nemții în noroiu — de unde! Aū stat acolo în ploae vr'o câte-va ceasuri, până s'a dat de veste. A trebuit căimăcămia să trimită soldați cu bărne și cu funii să scoată oamenii și caii; poșta a rămas înomolită vr'o trei zile.

Clopotul Colții. Turnul Colții a fost zidit de oștenii pribegi ai regelui suedez Carol XII. Spătarul Mihail

PALATUL BĂNCII NAȚIONALE DIN BUCUREȘTI.

se scufundă și apa printre ele țignea mai sus de cât trăsura. Poșta nemțească de la Viena venea pe atunci de două ori pe săptămână în București. Acum aducea vr'o trei Nemți, oameni de la Curtea Vieneză. Pe podul tîrgului de afară, apa țignită de sub bărne umpluse poșta și Nemții erau udi ca guzani și blestemați și înjurau în limba lor. În piața Sfântului Gheorghe aū dat însă de mai mare bucluc. Aici nu era pod de loc, piața era o mocirlă. Vizitiul cu «hi plioșca, troșca!» dă razna drept în mijlocul noroiului. Aci ține-te! Trăsura să scufundă mereu-mereu, până în osii, până în coș, să scufundă tot mai mult; cailor li se vedea numai capul. Nemții suiți pe acoperișul trăsurii țipaū ca din gură de șearpe, vizitiul scuipa și înjura și ploaia vărsa cu găleata. Nu era puī de om pe acolo să-i vadă, ca să le aducă ajutor, glasul nu li se audea de vuetul

Cantacuzino, care se reîntorsese cu oastea de la Viena unde a fost trimis de Șerban-Vodă ca ajutor Austriacilor în potriua Turcilor, s'a apucat să ridice un spital. Vădend el în București pe Suedezi stând fără de lucru și lipsiți de cele trebuincioase, i-a plătit să-i zidească turnul Colții. Turnul era de două ori mai înalt de cât a fost la dărîmare și avea ceasornic. Clopotul din turn, plin de inscripțiuni, a fost cumpărat tot de spătar. Turnul s'a dărîmat la 14 Septembrie 1802, când a fost grozavul cutremur de pământ. Clopotul cădend din turn s'a știrbit și a stat în grădina spitalului până la 1843, când veni în țară ca domn George Știrbei. Atunci clopotul a fost ridicat în turn și l'aū tras, știrbit cum era, în gloria zilei memorabile când țara și-a ales cel d'înteu Domn fără ordine din partea Turcilor. În urmă clopotul a fost dat iarăși jos, de frică ca să nu cadă el în-

suși. Ađi clopotul zace trintit în grădina Primăriei și a ajuns proverbial în București, ca un lucru netrebnic. Auđi prin mahalalele bucureștene:

- Ce avere o fi având Nae al lui nea Dumitrache?
- Avere? Clopotul Colții.
- Ce-a dat jupân Alecu zestre fetei sale?
- Clopotul Colții.
- Ce ți-a venit moștenire după răposatul unchiul tău?
- Clopotul Colții.

Biserica din Dănsuș. Dăm cititorilor noștri fotografia bisericii din Dănsuș, în ținutul Hațegului în Transilvania. Ea este fără îndoială cea mai veche biserică românească. Anul când s'a zidit nu se știe poate prin secolul al XII-lea. După felul clădirii se pare că ea n'a fost destinată a fi biserică creștină. În acest caz ea e cu mult mai veche. Pereții bisericii n'au aceeași mărime, ei sunt clădiți din bolovanii mari. În mijlocul bisericii sunt patru colonne de piatră cari se împreună la înălțimea acoperișului de șindrilă. Pe aceste colonne e sprijinit turnul, care pare un coș cu vârf neacoperit. Ast-fel, stând în mijlocul bisericii în spațiul dintre colonne ai putea să vezi cerul prin turn, dacă n'ar fi puse scânduri ca să nu plouă și să nu ningă în biserică. Aceste patru colonne au de bază patru blocuri cubice de piatră, acoperite cu inscripții latine și cu multe figuri în relief. Brănele pereților și ale turnului sunt de cărămiđi mari.

Lumina pătrunde în biserică prin trei ferestre mici de tot, de formă lungueată, așezate în peretele despre Miază-noapte. Acest perete, e prevădut între fie-care ferestră cu câte un stâlp de piatră.

Altarul, e o boltitură făcută din cărămiđi, care se ridică până la înălțimea ferestrelor. Pe această boltitură, adică pe spatele altarului, e scara care urcă în turn. Cam la mijloc în partea despre miază-đi pe această boltitură, sunt două blocuri de piatră reprezentând două lei culcați.

Intrarea în biserică se face printr'o ușe mică, în peretele din stânga. Pereții sunt întregi, numai cel despre miază-đi e ruinat și resturile cari se ved nu prezintă însușirile și regularitatea ce se vede la construirea turnului. Altarul are inscripții latinești.

Entusiasm teatral. Un cas curios de entusiasm teatral s'a păstrat în cronicile orașului Salzburg. În 1783 s'a jucat în acel oraș tragedia «Agnes Bernauer». Eroina, Agnes era o fată foarte frumoasă, blândă și bună; la sfârșitul piesei ea este aruncată în Dunăre de intrigantul Vizedom Pieso; la întâia reprezentare, a făcut asupra cetățenilor o impresiune grozavă; spectatorii plângeau de mila eroinei. Actorul, care a jucat rolul intrigantului, a fost fluerat la sfârșitul piesei, deși jucase admirabil. Ura artistică deveni acum ură fizică: publicul ura pe actor într'atât, încât de-acî înainte actorul nu era sigur de bătae pe nici o stradă și nu mai îndrăsnea să intre în birturi și în cafenele. Cetățenii îl urgiseau ca pe unul, care într'adevăr ar fi ucis pe Agnes. Actorul voia să fugă din oraș. Atunci directorul trupei, ca să împace lucrurile, a schimbat sfârșitul piesei și după câte-va ăile a publicat afișe, în care dicea: «Astăđi, în locul frumoasei Agnes, va fi aruncat însuși Vizedom în Dunăre! «Intreg orașul a alergat la teatru; și când Vizedom a fost aruncat în rîu tot publicul a țipat de bucurie și a chiotit nebunește.

Un abecedar viu. Atticus, prietenul lui Cicero, un Roman bogat, ținea 24 de sclavi cari erau abecedarul, fiului său. Pentru ca să învețe fiul său să citească

fie-care sclav purta în spate o tablă cu o literă, afară de aceasta numele fie-cărui sclav începea cu altă literă așa în cât ei reprezentați alfabetul latin. Când copilul a început să cunoască literile, toți sclavii veneau cu tablele nescrise și el trebuia să scrie pe tablă litera cuvenită, adică inițiala numelui fie-cărui sclav. Silabisirea lui era așa: i se spunea să scrie *Roma*, el căuta îndată pe cei patru sclavi, a căror nume începea cu *r*, *o*, *m* și *a*: *Regulus*, *Octavius*, *Manlius* și *Africanus*, apoi îi pune în cuvenitul șir și le scria pe spate inițialele.

Abecedarul nici odată nu s'a învățat într'un stil mai mare de cât acesta.

Cel mai pasionat cartofor al timpului său și poate a tuturor timpurilor, a fost contele Rosaldo, unul dintre favoriții lui Carol V. Rosaldo și-a pierdut de trei ori averea și de trei ori iarăși a câștigat-o. Dacă într'o ăi nu juca din întemplantare cărți, începeau să-l scuture frigurile și se zăpăcea de nu știa nici ce face, nici ce vorbește, și nu-și venea în simțiri de cât când vedea cărți de joc. A trăit neînșurat, căci nici o femeie nu voia să-l aibă de bărbat. Bolnav fiind odată, și oprit de a juca cărți, el a fugit bolnav la niște prieteni să joace cărți, a fugit din pat desculț și desbrăcat, ca să nu-l simtă servitorii. Auđind Carol aceasta, l'a certat și n'a mai voit să știe de dănsul. Făcându-se sănătos, s'a rugat de Carol să-l ierte. Acesta i-a pus condițiunea, să joace împreună: dacă va câștiga Rosaldo să fie iertat; dacă va pierde, să-și dea cuvântul de onoare că nu va mai juca cărți, Rosaldo a pierdut; ajuns acasă s'a spânzurat, căci își dase cuvântul să nu mai joace.

Ce e fericirea unei fete? Dă unei fete un canar său și numai o pisică, dă-i o duzină de raze de lună romantică, dă-i doi-spre-dece metri de materie de mătasă, dă-i o porțiune de înghețată și câteva bomboane, dă-i vr'un boboc de trandafir și o stringere de mână, în urmă dă-i promisiunea că-i vei cumpăra o pălărie nouă—fata dacă nu se va topi de fericire, atunci nici în foc nu o vei putea topi.

Un marinar îndrăzneț. Petru cel mare era foarte îndrăzneț pe mare: când era furtuna mai puternică, sta liniștit la cârmă. O dată plecă la Cronstadt cu un ambasador străin. Abia se depărtară de țerm și-i apucă o furtună teribilă. Cu toate acestea, Petru n'a dat porunca să se reîntoarcă nava în port. Ambasadorul era galben de spaimă și tremura ca frunza. Desperat, el strigă împăratului: Majestate, eu n'am fost trimis de stăpânul meu în Rusia, pentru ca să mă înec în apele Nordului. Regele meu o să-ți ceară socoteală, pentru mine, dacă mă voi îneca! «Petru rise din toată inima și răspunse nepăsător: «Aș! Dacă te vei îneca tu, ne vom îneca toți, prin urmare și eu. Și dacă eu voi fi înecat, atunci cui va cere regele tău socoteală pentru tine?».

Etichetă. Una dintre reginele cele mai pretențioase și mai pline de formalități, a fost Elisabeta din Anglia. Ori cine ar fi fost — chiar regii străini, cari trebuiau să respecte voința ei de femeie—erau siliți să ingenucheze înaintea ei Mândria-i nu suferea alt-tel. Chiar și servitorii trebuiau să aștearnă masa reginei trăndu-se în genunchi și tot așa era servită la masă de servitorii ingenuchiați. Când veneau rudele ei mai îndepărtate, cari nu erau direct scoboroi din familia regală, mâncau într'altă sală, dar nici odată cu regina la un loc, căci, eticheta Elisabetei nu suferă la masă persoane ne-regale.

LADY GODIVA

DE TENNYSON

Nu numai noi, cei tineri
 Ai timpului, iubim
 Poporul, noi voinicii
 Cari tragem dungă neagră,
 Negând întreg trecutul,
 Noi cei ce ne 'nvirtim
 Limbuți ca o sfirlează,
 Noi cei viteji, cari vecinic
 Vorbim de nedreptate
 Și Drept, par'că iubirea
 De neam e monopol —
 Nu numai noi, băeții,
 Iubim cu foc poporul
 Și 'n gând ne revoltăm
 Când birul îl strivește !

Godiva a făcut
 Mai mult, ea suferise
 Mai mult pentru popor,
 Godiva ce trăise
 Acum sunt an' o mie,
 Acea nevastă blândă
 A crudului Carol.
 Când el isbi orașul
 Cu biruri peste seamă,
 Veniră biete mame
 Cu mici copii în brațe
 Tipând cu plâns set mare :
 «Noi nu putem plăti !
 De mai plătim, stăpâne,
 Murim de foame toți !»
 Atunci a mers Godiva
 La soțul ei. În sală
 Sta singur între câni ;
 Și barba lui voinică
 Era de două palme
 Iar pletele-î cădeau
 Pe spate lungi de-un cot.
 Ea 'a vorbit de lipsuri
 De lacrimi și durere
 Și 'a rugat cu lacrimi :
 «De vor plăti, s'ermanii,
 Ei mor de foame toți !»
 Carol privi la d'ensa :
 «Ai milă tu de-aceștia ?
 Dar pentru ei, Godivo,
 Tu n'ai voi să-ți sgării
 Nici degetul cel mic !»
 Ea dișe : «Nu stăpâne,
 De dragul lor e' sufer
 Și moartea !» Rise iarăși
 Stăpânul din Coventry,
 Jurând pe sfinți și ceruri
 Și desmerda cercelul,
 Cioplit din diamante
 Ce-ardea 'n urechea ei.
 «Aș vorbe, vorbe, dragă !»
 — «Nu vorbe ! Pentru d'ensii
 Aș face or'ce vrei !»
 Din inima lui aspră,

Mai aspră de cât mâna
 Lui Esau, dișe laș :
 «Scutesc de bir orașul,
 De vei pleca tu goală
 Călare prin oraș !»
 Și el luându-și câni
 Plecă din sală vesel,
 Rișend triumfător.

Ca v'enturile toamnei,
 Ca multe-multe v'enturi
 Din multe părți opuse
 Când vin și se ciocnesc,
 Așa într'al ei suflet
 Gândirile se luptă.
 Un ceas a stat pe gânduri,
 Dar mila birui.
 Și ea trimise 'n pripă
 Un crainic, să vestească
 Prin sunet de trompete
 Mulțimii din oraș :
 Că d'ensa vrea să scape
 Poporul de durere.
 De-aceea ea se roagă
 Să nu mai iese nimeni
 Pe strădi până 'n amiază,
 Să 'nchidă toți fereastra
 Și ușa s'o închidă,
 Să nu privească nimeni
 Pe stradă, căci ea goală
 Va trece prin oraș.

În cea mai tănuită
 Odae a intrat
 Godiva, deslegându-și
 Vulturii ce 'i inoadă
 Frumosul br'eu, și haina
 Incet ea o descinge —
 La fie-ce r'ësuflet
 Cu spaimă se oprește
 Și-ascultă și privește
 Și-î galbenă ca luna
 Când iese dintre nori.
 În urmă hotărâtă
 În sus aruncă fruntea
 Și-o scutură, și p'erul
 În valuri riurează
 Departe spre genunchi.
 Acum e desbrăcată,
 Acum se furișează
 Pe treptele tăcute,
 Ca raza printre frunze,
 Scoboară tremurată
 Și-ajunge la portal.
 Acolo este cortul
 Cu pânză purpurie
 Și-un cal împodobit.

Și cum trecea călare,
 Tăcut era orașul,

Tăcut v'ezduhul dișei
 Și nici măcar o boare
 De v'ent nu tremura.
 Și capetele groase
 Cu gurile căscate
 A leilor de piatră
 Părea' că rid sub ștreșini
 Privind cu ochi șireși.
 Când aușea Godiva
 Lătrând prin curți vr'un câne,
 Topită de rușine
 Pe calu-î tresărea,
 Iar sunetul copitei
 Pe piatră o făcea
 Să tremure de spaimă —
 Ah, zidurile sure
 Au ochi, și cât de-obraznic
 Privesc în jos spre d'ensa
 Chiar coșurile casei :
 Dar ea mergea mereu.
 Prin poarta boltuită
 Ajunse pe câmpie,
 Intoarse apoi calul
 Din nou către oraș.

Un singur om nemernic
 A fost în tot orașul,
 Un singur suflet josnic,
 Al căru' nume 'n veci
 Rostit va fi de oameni
 Cu scârbă și dispreț :
 El și-a făcut în ușa
 Un ochi'ă, voinde să vadă
 Când vine, pe Godiva,
 Dar n'a v'edut nimic,
 Căci a orbit acolo
 Și vecinic întunec
 Pe ochi 'i s'a lăsat —
 Puterea cea divină
 Ce apără din ceruri
 Ori-ce pornire sfântă
 Și nobilă, în chipul
 Acesta-'l pedepsi !
 Godiva, nevisând
 Atâta r'etutate
 Trecea în drumul ei.
 Atunci fără rușine
 Din turnurile toate
 Bătură ceasuri multe :
 Era acum amiază.
 Eșiră cetățenii
 Din case, dar Godiva
 Ajunse la palat.
 În urmă ea 'mbrăcată
 În purpură și 'n aur
 Să duse la Carol.
 Ast-fel scăpă orașul
 De biruri, iar Godiva
 De-atunci trăește 'n veci.

TEODORA CONTA.

ILUSTRĂȚIILE

Șoseaua. Locul de plimbare și de întâlnire al Bucureștenilor. Cine cunoaște Bucureștii, cunoaște și șoseaua; iar cei ce n'au fost prin capitală. I-au auzit de nume. E unul dintre lucrurile demne de vădit ale Capitalei.

Din munții noștri. Tablou după o fotografie.

Biserica din Dăneșuș. Explicarea la Varietăți.

Lady Godiva. Subiect scos dintr'o legendă engleză. Publicăm legenda întreagă, în traducere în versuri, pag. 319

Sărutul Tablou de G. Gamba. E fratele cu sora. Subiectul luat dintr'o poveste «Regina lunii Maiu», în care sora bolnavă, înaintea morții se împodobește cu flori și se crede Regina florilor.

Sălaș țigănesc. Cine dintre noi n'a văzut tabără țigănească? Ilustrația noastră, reproducă după o fotografie originală, ne înfățișează o scenă admirabilă din viața nomadă a acestui popor fără patrie.

Palatul Băncii Naționale din București, este una dintre cele mai falnice clădiri din Capitală, fără pereche în întreaga țară. ba puține așezăminte financiare din lume chiar, se pot fali cu un local mai imosant ca acela pe care îl arătăm în ilustrația noastră, produs după o fotografie și care arată numai o parte din măreața față a Palatului Băncii.

GHICITORI

ACROSTIH

• A V A •
• R A R •
• U
• L E L •
• U L U •

În locul punctelor să se pună litere, așa ca să iasă cuvinte. Literile inițiale ale cuvintelor citite de sus în jos, și literile din urmă citite de jos în sus, dau porecele a doi Domni Români.

Paul.

METAGRAMĂ

Cu **m** m'aruncă în cer și 'n Iad,
Cu **d** pe gânduri triste cad
Cu **n** tu mă întuneci mult,
Cu **c** mă faci să-l tot ascult.

V. P.

ANAGRAMĂ

FA	LE	OA	CU	TE
P				P.
LE	LA	LA	NU	TE

Din aceste silabe formăm 4 cuvinte: un proverb. Silabele sunt simetric așezate.

Cine dintre *abonații noștri* va trimite până la 25 Maiu, deslegarea exactă a acestor 3 ghicitori, ia parte prin tragere la sorți la câștigul a unei sau două cărți literare ori care le va dori pe preț de 4 lei.

Deslegarea ghicitorilor din No. 9.

No. 1. Local. No. 2. În șir din cimitir liniștiți vin inimiții. No. 3. Alun, luna, anul, ulan. No. 4. Litera m.

Premiul l'a câștigat d-șoara Agapia Metiu, loco.

Toaleta pentru fete de 14 ani

Foile rotunde, în formă de clopot însă nu tocmai largi în poale sunt strânse ușor în talie. Se confecționează din bengalină de culoare rose aprins și sunt garnisite cu două volane, din care unul e tot din bengalină și cel-l'alt din dantelă albă. Corsagiul din aceeași stofă, e strâns în talie și ornat cu un guler-pelerină, garnisit cu dantele albe. Cordonul e tot din bengalină. Mânețile, de bengalină, sunt bufantate și strânse jos. Mănușile de piele naturală de Suedia Pălăria din păiu negru e garnisită cu panglici de moire de aceeași culoare și cu pene rose.

C. A.

DE ALE CASEI

Scoaterea untului din lapte se face cu mult mai ușor, dacă punem, îndată ce untul a început să se adune în globulețe, o mână de sare în lapte.

Ramele aurite ale oglinzilor sau ale tablourilor, le putem păzi vara de muște prin oțet tare de vin. Spălăm ramele cu oțet de vin și le lăsăm să se usuce. Muștele fug de mirosul oțetului.